Spedizione in abbonamento postale. — Poštnina plačana v gotovini.
Leto LXXV., št. 77 Ljubljana, petek 3. aprila 1942-XX Cena 40 cent.

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINIJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 6.— lir, za inozemstvo 15.20 Lir
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO
Računi pri poštno čekovnem zavodu: Ljubljana štev. 10-351
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO.

Bombe na Gibraltar

Italijanski bombniki so povzročili v angleški trdnjavi velike požare — Ponovno so bili zadeti vojni cilji

Glavni stan italijanskih Oboroženih Sil je objavil 2. aprila naslednje 670. vojno poročilo:

V Cirenaiki stiki med obojimi izvidniškimi silami in normalno delovanje letalstva. Eno letalo tipa Curtiss so uničili nemški lovci. En angleški trimotornik je treščil na tla v krajih vzhodno od Barce.

Močni letalski oddelki osi so napadli Malto podnevi in ponoči. Eskadre našega 37. bombniškega oddelka so zadele letalsko-pomorske naprave v Halfaru in Mikabi ter so povzročile ugotovljena zelo obsežna uničenja. Nemška letala so v spopadih v zraku sestrelila dve sovražni letali.

Našo lahko izvidnico, ki je plula v srednjem Sredozemlju, je potopila sovražna podmornica, velik del posadke je rešen.

Naša letala so dosegla in bombardirala Gibraltar: Izbruhnili so veliki in močni požari v pristaniškem pasu, kjer so bili ponovno zadeti vojni cilji. Navzlic nastopu angleških lovcev, ki so izgubili eno letalo, se je naš letalski oddelek, potem ko je odlično izvršil svojo nalogo, v celoti vrnil na svoje oporišče.

Podrobnosti o napadu na Gibraltar

Z operacijskega področja, 3 aprila. Letalski napad na Gibraltar je bil izveden malo pred zoro 1. aprila. Proti trdnjavi se je popnala skupina bombnikov z velikim akcijskim radijem. Letala so se dvignila z nekega italijanskega oporišča in so ponoči preletela zapadno Sredozemsko morje. Vremenske prilike niso bile ugodne. Ko so se letala bližala Atlantskemu oceanu so se pričele zboljševati, tako da je bilo jasno opaziti gibraltarsko ožino, ki so se ji vedno bolj bližala.

Nad Gibraltarjem, kjer so bili že obveščeni, da se bliža nasprotnik, so naletela na nekaj sovražnih lovskih letal. Angleška lovska letala pa niso prišla v stik z italijanskimi bombniki, tako da jih niso niti poskusila ustaviti. Sovražno protiletalsko topništvo se je takoj oglasilo s silnim zapornim ognjem, ki so ga usmerjali številni žarometi. Kljub temu so bombniki izvedli napad in v 30 minutah odvrgli vse svoje velike bombe na pomorsko oporišče, v katerem je bilo mnogo ladij.

Ko so dovršila napad, so se letala spet usmerila nazaj. Čeprav so bila zasledovana, so v redu prispela na svoje oporišče. Sovražnik je izgubil eno lovsko letalo.

Pri tem podvigu so se posebno izkazali kapetana Alesi in Fantini, in poročniki Albertini, Torelli, Prosdocini in Dellino, podporočnik Cefalo ter podoficirji Trabucchi, Porrias, Donte, Tixi, Natale, Morix, Dollo, Cesaria, Ballati, Chiarino, De Grazia, Nartes in Clinco.

Razdejanje na Malti

Neprestani siloviti letalski napadi so spremenili britanska oporišča v kupe razvalin in pogorišč

S sredozemskega bojišča, 3. aprila. s. Na osnovi vrste zanimivih fotografskih posnetkov so bili zbrani zelo važni podatki, ki kažejo v jasni luči rezultate, ki so bili doseženi pri intenzivnih in silnih bombnih napadih na otok Malto prvega aprila. Na slikah je točno prepoznati razdejanje, ki so ga povzročile eskadrilje italijanskih in nemških aparatov v zadnjem času, ko so tako intenzivno in s tako silo napadale sovražno oporišče, da se človek vprašа, ali je sploh še kaj sovražnih sil na otoku, pa čeprav v kavernah in podzemskih zakloniščih.

La Valletta se na sliki odraža le še kot en sam velik kaos. Ogromne luknje, ki so jih napravile bombe pri svojih eksplozijah, je videti na slikah mesto pomolov in bazenov, arzenalskih poslopij in skladišč. Povsod je vse v največjem neredu, razbito in podrto.

V zalivu Marsa Scirocco so razlejane pristaniške naprave, oporišče podmornic in tovarne torpedov. Približno v treh mesecih je bilo odvrženih na vse objekte na otoku, na letališču, luke in vojaške naprave na tisoče in tisoče bomb vseh kalibrov od največjega do najmanjšega, na tisoče in tisoče ton eksploziva je moralo povzročiti strašno razdejanje.

Letališča v Mikabi, Gudiji, Halfaru, Taverniziji, so vsa preorana, vzletišča ni več. Letališke naprave so porušene in namesto njih je na slikah opaziti cele gore razvalin. Na letališčih je opaziti mnogo letal, ki so bila poškodovana ali razdejana od bomb. Poslednjega dne je morala Malta prestati peklenske trenutke sprico neprestanih napadov italijanskih in nemških letalskih sil, ki so bile neposredno na raznih točkah otoka in bombardirale vse mogoče naprave ter postojanke protiletalskega topništva.

Eskadrilje 37. oddelka bombnikov so v sredo bombardirale letališči v Micabi in Halfaru. Vse naprave so bile znova točno zadete, kakor kažejo slike. Opažene so bile silne eksplozije in izbruhnil je ogromen požar. Plameni so bili izredno visoki in s pogorišča so se dvigali gosti oblaki dima. Malta preživlja moralno in materialno krizo, da nikoli take.

Nemško vojno poročilo

Velike izgube sovražnika na vzhodni fronti — V marcu je bilo potopljenih 646.000 ton sovražnega brodovja

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 2. apr. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje vojno poročilo:

Na vzhodu je pretrpel sovražnik pri svojih na več mestih vzhodnega bojišča izvedenih napadih, kakor tudi pri nasih napadalnih podjetjih zopet visoke izgube.

Težko topništvo je z vidnim učinkom obstreljevalo vojaško važne naprave v petrograjskih predmestjih.

Sovjetsko letalstvo je včeraj v bojih v zraku in na tleh izgubilo 45 letal.

V severni Afriki so bila uspešno bombardirana letališča in vojašnice v Marmariki kakor tudi puščavska železnica in angleške avtomobilske kolone ob egiptski obali.

Ponoči in podnevi so se nadaljevali množični napadi močnih bojnih in lovskih letalskih skupin na vojaške naprave na otoku Malti. Zadetki so izzvali močne požare in eksplozije v letalskih lopah, zakloniščih in med razstavljenimi letali. Potolčene so bile angleške protiletalske postojanke v La Valletti. Bombe so zadele sovražne podmornice in rušilce. V letalskih spopadih so bila sestrelјena tri angleška letala.

Italijanski bombniki so z dobrim uspehom napadli angleško trdnjavo Gibraltar.

V poslednji noči so angleški bombniki izvedli vznemirjevalne napade na zapadno nemško področje. Med civilnim prebivalstvom je bilo nekaj izgub, gospodarska škoda pa je majhna. Nočni lovci in protiletalski topovi so sestrelili 11 sovražnikovih bombnikov.

Borba proti preskrbovalni plovbi Anglije in Zedinjenih držav je imela v mesecu marcu velik uspeh. Vojna mornarica in letalstvo sta potopili 105 sovražnikovih trgovskih ladij s 646.900 br. reg. tonami. Od tega so nemške podmornice potopile 91 ladij s 584.900 br. reg. tonami. Poleg tega je bilo nadaljnjih 39 sovražnikovih trgovskih ladij težko poškodovanih s torpedi in bombami.

Čiščenje vzhodno od Ilmenskega jezera

Berlin, 3. aprila. s. DNB poroča na osnovi vesti, ki jih je prejelo nemško vrhovno poveljništvo, da so sovjetske sile sprožile severnovzhodno od Ilmenskega jezera nove napade, da pa jih je nemški armijski zbor, ki je razvrščen na tem odseku bojišča, vse po vrsti odbil. Sovjetska pehota je prodirala pod zaščito svojih tankov proti nemškim postojankam, posamezni oddelki pa so bili razpršeni in uničenih je bilo tudi več tankov. Ob tej priliki so nemški strmoglavci z velikim uspehom posegli v operacije na kopnem.

V torek popoldne je sovražnik sprožil napad na nekem sosednjem odseku bojišča. Napad je njegovo topništvo intenzivno pripravilo, bil pa je gladko odbit. Sovražniku so bile pri tem prizadejane hude izgube. Nemške čete so takoj nato prešle v protinapad in dosegle važne uspehe. V obrambnih borbah nemškega armijskega zbora na tem odseku je bilo v zadnjih 15 dneh uničenih 52 sovjetskih tankov.

Vzhodno od Ilmenskega jezera so nemške čete prešle v zmagovite napade. Čete neke pehotne divizije so očistile teren, na katerem so se še mudili ostanki nekaterih razpršenih sovjetskih oddelkov. V okviru sijajnih operacij so bile te sovjetske sile obkoljene in kljub štirim sunim napadom jim ni uspelo izviti se iz klešč. Pri tem očiščevalnih operacijah dne 31. marca in 1. aprila je na bojišču obležalo 100 sovjetskih vojakov, zaplenjenih pa je bilo 15 strojnic in več drugih vojnih potrebščin.

V borbah na področju Ilmenskega jezera so nemška bojna in bombniška letala učinkovito bombardirala sovjetske poljske utrdbe in postojanke topništva. Mnogo baterij je bilo izločenih iz borbe. Oddelki sovjetske pehote so bili razpršeni. Posebno so nemška letala bombardirala in obstreljevala sovjetska zbirališča. V nizkih poletih so se s strojnicami pognala proti poljskim postojankam in strojniškim gnezdom. Nemški lovci, ki so spremljali strmoglavske aparate, so v letalskih spopadih sestrelili več sovjetskih lovskih letal.

Helsinki, 3. aprila s. Na Finskem se je pojavil nov val mraza. Nastali so veliki snežni meteži po vseh krajih dežela.

Novi važni ukrepi glede oskrbe in cen

Enotna obutev in cene

Zaloge netipiziranih čevljev se morajo prijaviti in se smatrajo za blokirane — Racioniranje potrošnje obutve — Določitev točk

Rim, 3. aprila. s. »Službeni list« je objavil ministrski dekret o uredtvi produkcije in prodaji čevljev v civilni potrošnji. Dekret se je uveljavil z včerajšnjim dnem. Po tem dekretu se v bodoče ne bo smela izdelovati obutev iz drugačnih surovin kakor so navedene v dekretu in ne bo se smela prodajati po drugačnih cenah kakor so v dekretu določene. Te določbe predpisujejo naslednje cene:

Težki delavski čevlji z usnjenim podplatom 100 lir, z lesenim podplatom 82 odnosno 62 lir.

Nizki, moški in ženski čevlji z zgornjim delom iz usnja, spodnjim iz lesa 32 odnosno 23 lir, moški in ženski čevlji z zgornjimi deli iz klobučevine ali dvojnega, odnosno podloženega platna in spodnjimi deli iz platna, brez podloge 134, z zgornjimi deli iz drugega blaga 67 lir.

Čevlji za dečke in deklice iz enakih vrst 30 do 56 lir po velikosti.

Čevlji za otroke z zgornjimi deli iz usnja in spodnjimi iz nadomestkov za usnje 30 do 45 lir po velikosti.

Tipiziranj čevlji, ki so bili doslej v prodaji, se bodo prodajali še nadalje. Vsi čevlji, ki jih imajo trgovci ali tovarne na zalogi in so izdelani iz usnja ali nadomestkov za usnje, se bodo morali prodajati po cenah, ki so določene za posamezne vrste tipiziranih čevljev, kolikor so jim pač največ podobne, v nobenem primeru pa ne dražje kakor po 60 lir za par.

Producenti in trgovci, ki imajo na zalogi netipizirane čevlje, katerih cena sega preko 160 lir, morajo te svoje zaloge prijaviti nacionalni konfederaciji v 10 dneh. Te zaloge se smatrajo za blokirane in morajo iti na razpolago korporacijskemu ministru, ki bo izdalo potrebne odredbe za njihovo razdelitev. Producenti morajo na zunanjih kakor notranjih straneh obeležiti tip in prodajno ceno blaga kakor tudi svojo firmo. Vsi producenti bodo morali v 15 dneh prijaviti pri svoji pristojni federaciji vso obutev za zalogi ali v delu. V naslednjih 10 dneh bodo morale federacije prijaviti te zaloge korporacijskemu ministrstvu. **Prijavljeno blago se ne bo smelo prodajati in ga bo treba oddajati po navodilih korporacijskega ministrstva.**

Zavržena vojaška obutev, ki se po pristanku vojaške oblasti stavi na razpolago za civilno potrošnjo, se bo smela prodajati samo z dovoljenjem korporacijskega ministrstva.

Tudi v delavnicah, kjer se izdelujejo razni stranski izdelki za obutev, kakor leseni in plutovinski podplati, podplati iz gume ali regenerirane gume itd. bodo morale industrijski konfederaciji prijaviti vse svoje zaloge surovin do 16. aprila, izdelke vsakega naslednjega meseca pa v prvih 5 dneh sledečega meseca. Ministrstvo predpiše vsaki vrsti čevljev posebne točke, po katerih se bo **potrošnja obutve racionirala.** Ta določba se ne nanaša na lesene coklje z enostavnimi traki iz usnja ali kakega drugega blaga. Prav tako se ne bo racionirala potrošnja copat brez usnja, nadomestkov za usnje ali gume. Copate pa se bodo smele prodajati: ženske in moške po 45, dečje in otroške največ po 30 lir.

Ministrstvo za korporacije je že včeraj izdalo okrožnico vsem pokrajinskim korporacijskim svetom, ki določa točke za obutev, po katerih bo mogoče prejemati obutev na nakaznice. V skladu z odredbami ministrskega dekreta z dne 22. aprila 1942 odpade:

Za čevlje: 1. Netipizirane ter tipizirane z zgornjimi in spodnjimi deli iz usnja za moške in ženske po 80, za dečje po 80, za otroške po 20 točk; za gamaše iz usnja po 40; za tipizirane čevlje z zgornjimi ali spodnjimi deli deloma iz usnja za moške in ženske po 65, za dečje po 25, za otroške po 15 točk; za copate z zgornjimi ali spodnjimi deli deloma iz usnja ali kože za moške in ženske po 25, za dečje po 15, za otroške po 10 točk. Pri sandalih se odštejejo po 10 točk pri moških in ženskah, po 5 točk pri dečjih in otroških.

Za galoše iz gume in copate z zgornjimi ali spodnjimi deli iz gume ali regenerirane gume za moške in ženske po 20, za dečje po 10, za otroške po 6 točk.

Za moške in ženske čevlje z zgornjimi deli iz klobučevine ali dvojnega ali podloženega platna, s spodnjimi iz gume, regenerirane gume ali lesa (tip A) po 30, z zgornjimi deli iz nepodloženega platna in spodnjimi deli iz gume, regenerirane gume in lesa (tip B) po 26 točk, z zgornjimi deli iz ostankov usnja ali drugega materijala, s spodnjimi deli pa iz gume, regenerirane gume odnosno lesa (tip C) pa po 20 točk, na dečjo obutev tipa 9 po 20, tipa B po 16, tipa C po 10 točk.

Za otroško obutev z zgornjimi deli iz usnja, spodnjimi pa iz nadomestkov za usnje (tip D) po 5 točk.

Za lesene coklje drugačnega izdelka kakor one, ki ostanejo neracionirane, po 15 točk.

Normalizacija vinskega trga

Rim, 3. aprila. s. Pod vodstvom Duceja se je včeraj v Beneški palači sestala korporacija za vino. Duce je govoril o splošnem položaju in opozoril na ukrepe, ki jih bo treba izdati, da se v polni meri krijejo potrebe oboroženih sil ter o potrebi, da se določene množine vina zagotove za destilacijo v svrho pridobivanja alkohola in končno o potrebi, da se krijejo tudi potrebe civilne potrošnje. Podpredsednik konfederacije Adinolfi je podal poročilo o razpoložljivih zalogah vina ter o delovanju korporacije v svrhe, ki jih je Duce omenil. Nacionalni svetnik Morigi je poročal o delovanju zavoda za destilacijo vina. O stvari so govorili tudi korporacijski in kmetijski minister ter vrsta nacionalnih svetnikov. Sklepi korporacije bodo služili za osnovo medministrskemu odboru za oskrbo in razdeljevanje živil in cene, tako da bo lahko izdal primerne ukrepe za normalizacijo prilik na vinskem trgu.

Prijava aluminija in aluminijskih izdelkov

Rim, 3. aprila s. Službeni list je objavil dekret državnega podtajništva za vojno produkcijo s katerim se z današnjim dnem uveljavijo vse odredbe glede oddaje aluminija. Dekret določa, da mora vsakdo ki hrani aluminij v kosih, aluminijske polizdelke, cevi, plošče itd. v skupni teži nad 50 kg, prijaviti svojo zalogo medpokrajinskim delegacijam državnega podtajništva za vojno produkcijo. Prijave se morajo nanašati na material, ki je bil v zalogi 2. aprila. Prijave je treba z rekomandirano pošto poslati omenjenim delegacijam. V prijavah je treba navesti težo, vrsto izdelka, svrho, katerim naj bi bilo blago služilo ter ime in naslov lastnika.

Tajnik Stranke v Benetkah

Sprejet je bil z navdušenimi manifestacijami za Duceja

Benetke, 3. aprila. s. Tajnik Stranke je prispel včeraj v Benetke. Prirejen mu je bil svečan sprejem. Takoj po prihodu se je podal pred svetišče padlih na Lidu ter položil velik venec. Nato je krenil v mornariško bolnišnico, kjer se je dolgo zadrževal in razgovarjal z ranjenci ter deli med nje darove. Sprejet je bil z navdušenimi manifestacijami za Duceja. Odtod se je odpeljal v palačo admiralitete, kjer ga je sprejel v avdijenci Nj. Kr. Vis. genovski vojvoda, ki ga je pridržal v prisrčnem razgovoru. Nato se je Eksc. Vidussoni odpeljal na otok Giudecco, kjer ga je sprejela velika množica delavcev in delavk z manifestacijami za Duceja. Ogledal si je tovarno, njene posamezne oddelke ter se zanimal za produkcijo. Tovariško se je razgovarjal z delavci in je tudi obedoval skupno z njimi. Zatem si je ogledal prostore okrajne fašistične organizacije in se razgovarjal z družinami padlih borcev in s fašisti.

Popoldne se je odpeljal v Liktorski dom, kjer se je poklonil pred spomenikom padlih fašistov. Pokrajinski Tajnik mu je predstavil vse fašistične prvake. Tajnik si je ogledal zvezne urade. Pred domom je množica priredila navdušene manifestacije za Duceja. Iz fašističnega doma je krenil v Mladinski fašistični dom. Proti večeru pa se je udeležil zborovodja beneških fašistov. Na njem je pokrajinski Tajnik podal poročilo o moči beneškega fašizma. Pozdravil je ministra, Tajnika Stranke in mu izročil v simbolični dar Leva Sv. Marka z geslom »Trdno držati!«

Tajnik Stranke je imel ob tej priliki govor, v katerem je opozoril na intenzivno delovanje beneških fašistov v zadnjem času. Naglasil je, kako italijanski narod ponosno prenaša vse žrtve, ki jih nalaga čas. Podal je sliko političnega položaja in nato fašističnim prvakom navodila za nadaljnje delo. Opozoril je, da je stranka prav sedaj hrbtenica naroda v vojni ter je pozval fašistične prvake, naj izpolnijo vse dolžnosti, ki so jim naložene, naj bodo za vzgled vsem, naj stisnejo vrste, in nadaljujejo svoj revolucionarni pohod z vso odločnostjo. V delu za solidarnost, pri katerem je treba v čim večji meri navezati stike z ljudstvom, dvigati njegov duh, predvsem pa njegov odnos bratstva in hvaležnosti do vrlih bojevnikov, se stranka zanaša na neomajno moralno silo vseh prvih fašistov, na sodelovanje fašističnih žena, na navdušenje mladine. Vera borcev in narodov je sedaj svetla realnost, ki odseva s poti, ki vodi do neizbežne zmage. Stranka budno pazi in čuva to vero ter je pripravljena z odločno silo udariti in uničiti sleherno izdajo, sleherno početje ki bi imelo namen omajati moralni prestiž režima in države. Poročal bom Duceju o veri in zvestobi beneškega ljudstva, o nasmehu njegovih žena, polnem zaupanja. Naročil mi je, naj vam izrazim njegove globoke simpatije. Dejal mu bom, da so Benetke vredne njegove ljubezni.

Govor Tajnika Stranke je bil sprejet s silnimi aplavzi in dolgim vzklikanjem Duceju. Vsi prisotni so zapeli fašistične himne ter nato še dolgo manifestirali za Duceja.

Na trgu Sv. Marka se je med tem zbrala velika množica ljudi, ki je vedno znova z navdušenimi manifestacijami spričevala svojo neomajno zvestobo Duceju in vero v neizbežno zmago. Množice mladih fašistov, Dopolavoristov in drugih meščanov so dolgo vzklikale in manifestirale, tako da se je Tajnik Stranke nazadnje pojavil na balkonu palače in vzkliknil Duceju. Množica se je njegovemu vzkliku viharno odzvala. Nato je množico nagovoril:

Benečani in Benečanke! Hvaležen sem vam za to, kako ste sprejeli Tajnika Stranke. Zapuščam vaše mesto z iskrenim občutkom vaše zvestobe, ki v njej ni nobenega dvoma. Trdno in neizbežno se bližamo svetli zmagi. Zavedamo se neizbežnih žrtev današnjih dni in zavedamo se tudi lepših časov, ki nas čakajo. Poročal bom Duceju o vašem navdušenju in o vašem prepričanju. Duce vam hoče dobro. Vam sledi in vas vidi v prvi črti in ve, da ste vredni njega in njegovega velikega dela. V Ducejevim imenu se stisnite v vrste in dvignite visoko liktorska znamenja, ki bodo povsod in vedno zmagovita.

Pozval je množico naj pozdravi Duceja in s tem izzval nove silne manifestacije.

Pozneje se je Tajnik odpeljal še v prostore raznih okrajnih fašističnih organizacij in se je zanimal za njihovo delovanje. Bil je tudi v Domu fašističnih žena, kjer so mu poročali o delovanju organizacije in mu pokazali obleko, ki so jo pripravili za vojake. Pri posameznih okrajnih organizacijah je Tajnik Stranke s fašističnimi prvaki govoril o njihovem podrobnem delovanju in o podporni akciji za družine borcev.

V Londonu se še vedno boje invazije

Stockholm, 3. aprila s. Velika Britanija je izdala vrsto ukrepov za primer invazije. »Afton Bladet« objavlja poročilo svojega londonskega poročevalca, ki beleži, da so sedaj v Angliji podminirani vsi mostovi, industrijske in vojaške naprave, javna poslopja in druge stavbe. Vsakih 14 dni pregledujejo posebne komisije za civilno obrambo priprave, s katerimi bo mogoče te naprave in objekte v danem primeru pognati v zrak.

Gradnja cest v Ukrajini

Kijev, 3. aprila. s. Iz poučenega vira se je izvedelo, da so za leto 1942 in 1943 pripravili velik načrt za gradnjo cest v Ukrajini. Zgrajenih bo 1.600 km cest. Dosedanje ceste pa bodo popravljene in obnovljene.

Cripps se ne more ločiti od Indije

Rim, 3. aprila. s. Cripps, ki je pompozno napovedal, da ima svoje kovčege že pripravljene za odhod in da se ne bo mogel zadrževati v Indiji dalje kakor dva tedna, ker ima važnejše opravke, se je odločil, da še nadalje ostane v New Delhiju. Tamkajšnji radio je to objavil. Očitno trajanje njegovega potovanja ni odvisno ne od njegove ne od Churchillove volje, marveč od volje Indijcev.

Stabilnost japonskih financ

Tokio, 3. aprila. s. Japonska banka je objavila komunike, v katerem opozarja na stabilnost japonskih financ in na vso pomoč, ki jo dajeta ljudstvo in vlada finančni politiki v vojnem času. Zaradi tega je bilo v prvih treh mesecih tega leta absorbiranih za 3.8 milijarde jenov vladnih bonov, to je za 1038 odstotkov več kakor v istem razdobju v preteklem letu.

Napad na Corregidor

Tokio, 3. aprila s. Japonski glavni stan je objavil, da so skupine mornariških letal v času od 24. do 31. marca ponovno napadle otok Corregidor ob vhodu v Manilski zaliv. Razdejale so postojanke protiletalskega topništva in druge vojaške naprave.

Rooseveltov velikonočni proglas

Rim, 3. aprila. s. Napovedano je bilo, da bo Roosevelt za veliko nočni teden izdal proglas na katoliški svet in ga pozval, da sodeluje pri uničenju poganstva. Ta napoved kaže, kako se mednarodna mašinerija in njen poglavar nesramno obračajo na katoličane tudi v tej stvari.

Ogromno koncentracijsko taborišče za Japonce v Ameriki

Buenos Aires, 3. aprila s. Iz New Yorka poročajo, da so pričele oblasti koncentrirati v velikem koncentracijskem taborišču v Santa Aniti v bližini Los Angelesa 112.000 Japoncev in članе njihovih družin, ki živijo v Kaliforniji.

Laval v Vichyju

Vichy, 2. aprila s. Pierre Laval se mudi v Vichyju. Včeraj je bil pri maršalu Petainu. Imela sta dolg razgovor.

Inserirajte v „Sl. Narodu“!

Zvezni tajnik na inspekciji v Kočevju

Ljubljana, 2. aprila

Po odredbi Zveznega tajnika je zvezni podtajnik Ernest Capurso inspiciral področje inspektorata 3. okrožja v Kočevju ter tamkajšnjo fašistično borbeno organizacijo. Posebej se je zanimal za gradnjo novega fašističnega doma. Iz Kočevja je krenil v Mozelj ker je pregledal tamkajšnjo podporno stanico. Vrnil se je nato spet v Kočevje, obiskal zavod slepcev, pregledal poslovanje šolske kuhinje, ki ima svoje prostore v tem zavodu. Otrokom in slepcem je porazdelil darove zveznega tajništva. Bil je v prostorih okrožnega inspektorata ter se poučil o političnem in gospodarskem položaju okrožja. Zvezni podtajnik je nato v imenu Zveznega tajnika podal točna navodila okrožnemu inspektorju za nadaljnjo akcijo, da se ojači vse poslovanje in delovanje stranke ter njej podrejenih organizacij.

Zvezni podtajnik je inspiciral tudi fašistično organizacijo v Ribnici, kjer se je prav tako podrobno zanimal za njeno dobro poslovanje in splošno delovanje v njenem območju.

Pojasnila o družinskih dokladah

Po pojasnilih „Delavskega zavarovanja" so tudi vajenci zavezani zavarovanju za družinske doklade

Ljubljana, 3. aprila.

Zavod za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine izdaja svoje glasilo »Delavsko zavarovanje«, ki izhaja mesečno. Zdaj je izšla dvojna številka 2.-3., ki je posvečena uvedbi družinskih doklad. Objavljena so tudi pomembna pojasnila naredbe o družinskih dokladah in jih bodo delodajalci s pridom prečitali. Razen tega so objavljena vsa potrebna navodila o izplačevanju družinskih doklad in kako je treba izpolniti družinske prijave.

Naj opozorimo tudi na ugotovitev v uvodnem članku, da je socialno politični moment uvedbe družinskih doklad izredno važen. Prej niso delali razlike med omoženim in samskim delavcem; oba sta prejemala enako plačo. Družina je bila zasebna zadeva delavca in nameščenca in delodajalca ni zanimala. Jasno pa je, da je moral družinski rednik, zlasti s številnimi nepreskrbljenimi člani, čutiti v tem nepravičnost. To je prihajalo do izraza tudi v zahtevah posameznih delavskih organizacij po uvedbi družinskih doklad, vendar je med nekaterimi delavci in nameščenci tudi prevladovalo načelo, da je mezda samo plača za delojemalčevo delo, ne pa tudi dohodki za njegovo družino; to načelo bi pa moglo obveljati samo tedaj, če bi bila mezda tako visoka, da bi krila izdatke za vzdrževanje družine, kar pa ni bilo nikjer uresničeno. Uvedba družinskih doklad je tudi velikega narodno gospodarskega pomena. Vedeti moramo, da delovna moč družinskega rednika kot delavca ni bilo vedno enakovredna delovni moči samskega delavca. To nam postane razumljivo, če pomislimo, da je moral družinski rednik deliti svoj zaslužek s svojo družino in neizogibna posledica tega je bila, da je bil slabše hranjen, manj odporen proti boleznim in skratka manj sposoben za delo; njegova delovna storitev je bila manjša.

Na Zavod za socialno zavarovanje se pritožujejo številni delodajalci proti predpisu prispevkov za družinske doklade; sklicujejo se na člen 7 naredbe o ustanovitvi blagajne za izplačevanje družinskih doklad, češ, da so oproščeni plačevanja prispevkov, ker že sami plačujejo družinske doklade svojim nameščencem. Do tega nesporazuma je prišlo do neke mere zaradi nerodne dikcije slovenskega prevoda člena 7 omenjene naredbe. Člen 17 naredbe o dopolnilnih določbah, ki je nekakšno pojasnilo ter dopolnilo člena 7 namreč pravi, da »so dolžni delodajalci, ki po pogodbah, poslovnikih podjetij in sporazumih svojim uslužbencem že plačujejo višje doklade, kakor so doklade, ki bi jim šle po naredbi z dne 13. januarja 1942-XX. št. 3, dolžni jih še nadalje izplačevati za tisti del, ki presega znesek doklad, ki jih izplačujejo zavarovalne ustanove.« Zavarovalne ustanove bodo torej tudi delodajalcem, ki že izplačujejo doklade svojim uslužbencem, predpisovale zavarovalne prispevke ter izplačevale družinske doklade njihovem zaposlencem. Delodajalci so pa dolžni še nadalje izplačevati le presežek zneska doklad, določenih po naredbi.

Motijo se tudi delodajalci, ki mislijo, da niso zavarovanju za družinske doklade zavezani delojemalci, ki po členu 3 naredbe o družinskih dokladah in po členu 2 dopolnilnih določil niso družinski poglavarji in nimajo pravice do prejemanja družinskih doklad. To so po večini samci. Zakonodajalec pa nikjer izrecno ne govori o zavarovancih, temveč le o upravičencih zavarovanja. V členu 3 naredbe o družinskih dokladah pravi, da morajo družinske doklade prejemati vsi družinski poglavarji, ki so za plačo zaposleni v službi drugih in so obvezno zavarovani za bolezen pri enem izmed zavodov, navedenih v členu 2 naredbe. Člen 6. pa določa, da se prispevki pobirajo hkrati s prispevki za bolezensko zavarovanje in na isti način. Iz tega moramo sklepati, da so zavarovanju zavezane vse delovne moči, ki so obvezno zavarovane za bolezen, razen onih, ki so izrecno našteti v členu 3 od a—č. Toda že uvedba družinskih doklad na način zavarovanja, to je vzajemnega prevzemanja rizika, nam dokazuje, da je ta razlaga pravilna.

Jasnosti tudi ni bilo, kako je z vajenci v tem novem zavarovanju. Člen 3 naredbe pravi, da se družinske doklade izplačujejo le onim, ki »so za plačo zaposleni v službi drugih«. Zato nekateri sklepajo, da vajenci niso zavezani zavarovanju in tudi ne morejo prejemati družinskih doklad. Toda tudi v tem pogledu se delodajalci motijo. Glavni pogoj za zavarovalno zavezanost je obveznost do bolezenskega zavarovanja. Člen 3. zakona o zavarovanju delavcev, ki v svojem prvem odstavku na isti način kakor naredba o družinskih dokladah definira zavarovalno zavezanost, izrecno navaja tudi vajence. Razen tega pa med izjemami o zavarovalni zavezanosti po členu 3. naredbe o družinskih dokladah ne zasledimo, da bi bili navedeni vajenci. Upoštevati pa moramo tudi, da zakon o obrtih izrecno predpisuje, da morajo vajenci prejemati obvezno nagrado za delo po prvem letu učenja. Iz tega torej sklepajo, da so tudi vajenci zavezani zavarovanju za družinske doklade.

224 sodnih stanovanjskih odpovedi

v prvem tromesečju letošnjega leta — Napram lani in prejšnjim letom je število odpovedi znatno popustilo

Ljubljana, 3. aprila

Število sodnih stanovanjskih odpovedi je zadnja leta, kakor smo prikazali v posebnem poročilu kmalu po novem letu, znatno popuščalo. Lani jih je bilo v celem letu le 1195, med tem ko so jih pred leti imeli do 3000 in še več. Na padanje je vplivala znatno omejitev pravice hišnih lastnikov, da bi razpolagali s stanovanji po svoji volji. Ker pa je danes potreba po stanovanjih večja, kakor pa je na razpolago stanovanj, vsaj kolikor toliko dostojnih za bivanje, se večina meščanov, če se že ravno ne selijo iz Ljubljane, zadovolji s svojim stanovanjem do zadnjega. Meščani danes ne menjujejo bivališč, kakor se je to dogajalo včasih, ko so si nekateri izbirali nova stanovanja ob nastopu vsakega letnega časa.

Nadaljnje popuščanje sodnih stanovanjskih odpovedi je opaziti tudi letos. Število sodnih stanovanjskih odpovedi, ki so jih zabeležili v prvem letošnjem tromesečju na okrajnem sodišču, so znatno nižje kakor so bile številke za enako razdobje lanskega leta. Letos so januarja, februarja in marca zabeležili skupno le 224 sodnih stanovanjskih odpovedi, medtem ko jih je bilo lani v tem času 297. Računati pa moramo, da se bo število sodnih odpovedi stanovanj v bližnjih mesecih, kakor je bilo to vsako leto, povečalo. Največ odpovedi je namreč vsako leto v pomladanskih in poletnih mesecih, medtem ko jih je najmanj v jesenskih in zimskih. Upati pa je, da tudi letošnje številke za pomladanske in poletne mesece ne bodo dosegle lanskih, tako da se bo znižala tudi celoletna bilanca sodnih stanovanjskih odpovedi.

Največ odpovedi je bilo v letošnjih prvih treh mesecih v januarju. Lani je bil pri pičli razliki med vsemi tremi meseci januar s 97 odpovedmi na zadnjem mestu v tej skupini. Letos je bilo januarja odpovedanih 90 stanovanj. Na drugem mestu je februar s 70 odpovedmi. Lani so jih februarja zabeležili 101, kar je bilo največ v tromesečju. Izredno velik pa je padec odpovedi napram prejšnjima mesecema v marcu, ko jih je bilo le 64. Lanskega marca je bilo sodno odpovedanih 99 stanovanj.

Kakor vedno, odkar je vpeljana zaščita najemnikov oziroma omejena odpovedna pravica hišnih lastnikov, je tudi letos bilo največ stanovanjskih odpovedi utemeljenih z neplačilom najemnine ali pa z lastnimi potrebami. Število drugih razlogov, ki po zakonu upravičujejo lastnika do odpovedi, je zelo majhno.

Zanimivo pa je, da je skoro v 90 odstotkih primerov bil polan proti odpovedi ugovor, tako da je moral sodnik na razpravi rešiti, ali je odpoved po zakonu dopustna ali ne. Večina ugovorov se je izkazala za neutemeljeno. Marsikatera stranka skuša na ta način, bodisi da nima stanovanja za preselitev bodisi da ji »ugaja« brezplačno stanovanje, pridobiti na času, ne da bi imela upravičen razlog za ugovarjanje. Če se posebno zagrize, lahko na ta način odloži skrajni rok izselitve, to je deložacijo, tudi za več mesecev. Da se iz tega velikokrat izcimijo še drugi spori s kazenskimi tožbami zaradi žalitve časti in podobno, je razumljivo pri nejevolji enih in drugih.

Rani semenski krompir delijo

Vsak naročitelj ga prejme le omejeno količino — Na razpolago ga je le za 400 stotov pridelka

Ljubljana, 3. marca.

Zanimanje za semenski krompir se je letos zbudilo med meščani že zelo zgodaj. Kdor ima danes v Ljubljani vsaj skromen košček zemlje ali majhen vrtič, se je namenil, da ga bo letos večji del zasadil s krompirjem, in tako je bilo število zanimancev, ki so se oglašali po raznih instancah, velno večje. Naloge, da preskrbe meščanom semenski krompir, pri tem gre predvsem za zgodnje vrste, so prevzeli razni činitelji, predvsem mestna občina in »Vrtnarsko in sadjarsko društvo« v sodelovanju s »Prevodom«.

Nekateri so nameravali zasaditi z njim cele njive in zato so priglašali naročila, ki so šla v več sto kilogramov Drugi zopet so svoja naročila delili na obe zbirateljici naročil, na mestno občino in »Vrtnarsko in sadjarsko društvo«. — Le malo jih je bilo, ki so se zadovoljili z manjšo količino, zadostno na primer za 50 kv. m. vrta. Ni čuda, če je sedaj, ko je krompir prišel in ga že delijo, pri nekaterih precej poparjenosti.

Kolikor nam je znano, je Vrtnarsko in sadjarsko društvo prejelo tega zgodnjega semenskega krompirja 3000 kg in ga prepustilo v razdelitev svojim mestnim podružnicam. V zadregi so se odločili, da dajo vsaj vsakemu nekaj in tako ga bo dobil vsak naročnik največ 20 kg.

Prihodnji teden bo delila krompir tudi mestna občina, in sicer samo tistim, ki so se pred časom prijavili zanj. Tudi mestna občina bo razdelila le po manjše količine, tako da bo dobil vsak nekaj.

Zanimanje za semenski krompir je, kot smo že povedali, veliko. Ljudje so pripravili zemljo, sedaj pa ne vedo, kje bi dobili potrebni semenski krompir.

Količina, kakor jo deli med naročnike »Vrtnarsko in sadjarsko društvo«, to je 20 kg, zadostuje za približno 50 kv. m. vrta. Ko bi bil na razpolago že januarja, bi ga mogli tedaj pripraviti za predkalitev, kar močno pospeši razvoj in pridelek, ki bo zlasti letos izredno važen. Sadi se zgodnji krompir lahko že konec marca ali pa v začetku aprila, kar bo zlasti letos prav, ko se je zima zakasnila in se zemlja še ni dovolj ugrela. Če bo nastopil še mraz, ga bo seveda treba skrbno obsipavati in varovati s primerno odejo.

Prvi pridelek ranega krompirja bodo sadilci imeli približno meseca julija. Za pripravo semenskega krompirja priporočajo strokovnjaki saditev izbranih gomoljev čim bolj pozno. Med rastjo je treba pregledovati, kako se razvijajo posamezni grmi in odbrati najbolj zdrave in najmočnejše. Zapomnite si pri tem zlasti, da morate začeti z odbiranjem semenskega krompirja že na vrtu ali njivici, ne pa šele v shrambi. Kasno sajen zgodnji krompir, pozno rodi in bolje prezimi.

Skupno je bilo oz. bo pri Vrtnarskem in sadjarskem društvu in pri mestni občini razdeljenega zgodnjega semenskega krompirja 8000 kg. Če bo ves uporabljen za saditev in ne bo odpovedala letina, lahko računamo, da bo ta količina dala okoli 400 stotov pridelka.

Z Gorenjskega

— **Dom za onemogle na Jesenicah.** Nedavno so na Jesenicah otvorili dom za onemogle, in ga izročili v varstvo občini. Župan Luckmann je podal na otvoritvi kratek pregled gradnje lepega doma, ki so ga pričeli graditi že leta 1938. Poslopje obsega 64 prostorov, od teh 7 sob po 1 posteljo, 11 po 2 postelji, 2 po 3, in 4 sobe po 4 postelje. Vodo in električno razsvetljavo bo oskrbovala občina sama. V domu bo prostora za 50 onemoglih.

— **Jeseniško delavstvo na obisku v Celovcu.** Na povabilo nemške organizacije Kraft durch Freude je obiskalo več jeseniških delavcev v ponedeljek Celovec, kjer jih je pozdravil na glavnem kolodvoru zastopnik organizacije dr. Walzl. Po vožnji po jezeru so bili jeseniški delavci povabljeni v neko tovarno na skupno kosilo. Zvečer jim je bil pa prirejen v hotelu Sandwirt pester družabni večer.

— **Davčna predavanja in trgovska zborovanja.** Te dni je gospodarska zbornica za Koroško po svojem trgovskem odseku v Kranju priredila na Gorenjskem, v Kranju, Škofji Loki, Radovljici, Kamniku in Litiji šest trgovskih predavanj in zborovanj. Predavali so uradniki finančnega urada, ki so trgovce zlasti poučili, kako je treba izpolniti davčne prijave.

— **Gospodinjski in vrtnarski tečaji v kamniškem okraju.** Da bi se povzdignilo tudi gospodinjstvo, zlasti vrtnarstvo, sta priredili gospodinjski svetovalki prehranjevalnega urada v zadnjih tednih po vseh občinah kamniškega okraja gospodinjske in vrtnarske tečaje. Na njih se je posebno povdarjala važnost toplih gred. Tečajev se je udeležilo približno 1000 kmečkih gospodinj. V 15 občinah so prikazovali tudi filme o pravilnem vrtnarstvu, perutninarstvu in prašičereji. Poleg tega so imele gospodinje priliko videti tudi slike iz raznih krajev Nemčije.

— **Tri nesreče.** Na Golniku se je 17-letna hčerka malega posestnika Stanislava Rotar peljala z vozom, na katerem je imela naložen gnoj. Sedela je zadaj in držala v naročju 2-letnega otroka. Nesreča je hotela, da je vtaknila nogo v kolo, ki jo ji je zlomilo. Prepeljali so jo v bolnico. V gozdu pri Žireh se je ponesrečil 38-letni mizar Jakob Trček iz Nove vasi. Drevo mu je padlo na nogo in mu jo zlomilo. V Medvodah je padel s kolesa 41-letni tovarniški delavec Anton Brtoncelj in se precej močno pobil. Tudi ta dva ponesrečenca so prepeljali v bolnico na Golniku.

— **Kuharski tečaji v Boh. Srednji vasi.** Že več dni se vršijo v Boh. Srednji vasi dobro obiskani kuharski tečaji. Kuharske tečaje so imeli tudi v Koprivniku in Gorjušah. Rojstev je bilo letos v Boh. Srednji vasi 8, novih grobov pa 24.

— **Poroka.** Pr Sv. Katarini sta se poročila Anton Kavčič in Katarina Meglič.

S Spodnje Štajerske

— **Novi grobovi.** V Mariboru so umrli občinski delavec Franc Žnidarič, star 74 let, zidar Anton Papež, star 54 let, ključavničarski pomočnik Feliks Ukmar, star 30 let, bivši viničar Gregor Mukenauer, star 71 let in zasebnica Marija Hriberšek, stara 81 let.

— **Nemški cestno prometni red tudi na Spod. Štajerskem.** S 1. aprilom je bil uveden tudi na Spodnjem Štajerskem nemški cestno prometni red. Vsi predpisi veljavni v Nemčiji se morajo strogo izpolnjevati tudi na Spod. Štajerskem.

— **Poučno zborovanje trafikantov v Celju.** V Celju traja že več dni gospodarsko politično zborovanje gospodarstvenikov. V okviru tega zborovanja so se zbrali v Celju tudi spodnještajerski trafikantje, ki so dobili vsa potrebna navodila glede prodaje tobaka in tobačnih izdelkov na nakaznice. Trafike na Spod. Štajerskem so odprte ob delavnikih od 7.30 do 12.30 in od 14.30 do 19. ob nedeljah in praznikih pa od 8. do 11.

— **Smrtna nesreča.** V Teznem pri Mariboru se je pripetila v torek smrtna nesreča. 50letni delavec Franc Lesjak iz Topolščice pri Celju je čistil kanalski jašek. Delal je v globini 2.5 m, kjer je nekoliko omajal oporni pilot. Posledica tega je bila, da se je odtrgala plast zemlje in ga zasula. Na pomoč so mu takoj prihiteli tovariši. Odkopali so ga, toda bil je že mrtev. Imel je strto lobanjo. Najbrže se je pa tudi zadušil.

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Petek, 3. aprila: Rihard.

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kinematografi zaprti.

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Mr. Leustek, Resljeva cesta 1, Bahovec, Kongresni trg 12 in Nada Komotar, Vič, Tržaška cesta.

Naše gledališče

DRAMA

Petek, 3. aprila: Zaprto.
Sobota, 4. aprila: Zaprto.
Vel. nedelja, 5. aprila: Ob 14. **Jurček.** Mladinska predstava. Izven. Cene od 15 lir navzdol.
Ob 17.30 **Človek, ki je videl smrt.** Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol.
Vel. pondeljek, 6. aprila: Ob 14. **Boter Andraž.** Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol.
Ob 17.30 **Zaljubljena žena.** Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol.
Torek, 7. aprila: Zaprto.

Velika noč v Drami. Na velikonočno nedeljo ob 14. uri ponovi Drama mladinsko igro Pavla Golie **»Jurček«.** Igra je na novo predelana in ima izreden uspeh pri starih in mladih gledalcih. Naslovno vlogo Jurčka igra Simčičeva. Režiser in inscenator: inž. Bojan Stupica. Komponist scenske glasbe: Bojan Adamič. — Ob 17.30 uri bo igrana rumunska komedija v treh dejanjih, ki jo je napisal Viktor Eftimiu **»Človek, ki je videl smrt«.** V tem delu pisatelj duhovito ironizira provincialno življenje, njegovo majhnost in nepomembnost. Potepuh, ki je bil rešen samomorilnega skoka, zanese v mir majhnega mesteca razburjenje, dejavnost in konflikte. Režiser in inscenator: inž. Bojan Stupica. Cene znižane od 12 lir navzdol.

V ponedeljek igra Drama ob 14. uri popoldne Držičevo komedijo »Boter Andraž«. Delo je pri nas izvrstno uspelo predvsem zaradi odlično podanih vlog. Za predstavo veljajo znižane cene od 12 lir navzdol. — Ob 17.30 uri bodo ponovili Cenzatovo salonsko komedijo **»Zaljubljena žena«.** Cene znižane od 12 lir navzdol.

OPERA

Petek, 3. aprila: Zaprto.
Sobota, 4. aprila: Zaprto.
Vel. nedelja, 5. aprila: **Ob 10.30 Indija Koromandija.** Mladinska opereta. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol.
Ob 15. Faust. Izven.
Vel. pondeljek, 6. aprila: Ob 14. **Indija Koromandija.** Mladinska opereta. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol.
Ob 17. **Don Pasquale.** Izven. Znižane cene od 18 lir navzdol.
Torek, 7. aprila: Zaprto.

Na velikonočni pondeljek ob 17. uri ponovi Opera Donizzettijevo komično opero **»Don Pasquale«.** Pojejo: Betetto, Janko, Sladoljev, Mlejnikova in Jelnikar. Dirigent: A. Neffat. Režiser: R. Primožič. — Cene znižane od 18 lir navzdol.

SRAMEŽLJIVA OBLEKA

Mlada dama pride vsa razkačena k čivilji.

— Nova obleka, ki ste mi jo naredili...
— No?
— Je postala že ob prvem dežju vsa rdeča.
— To ni nič posebnega, se je pač sramovala, da je že mokra, čeprav še ni plačana, — odgovori šivilja smeje.

ZDRAVNIK

— **Janezek, zakaj pa hodiš v šolo tako razkuštran? Kaj se ne moreš doma lepo počesati?**
— **Prosim, nimam glavnika.**
— Pa si ga izposodi od očeta!
— **Prosim, ta pa nima las.**

MODERNNA PUNČKA

— **Stara mamica, koliko let si že stara?**
— **Ah, moj Bog, ne vem že več!**
— **Ampak, stara mamica, tebi vendar tega ni treba več prikrivati!**

PRI VOJAKIH

Vojak stopa zamišljen po dvorišču vojašnice, kjer sreča častnika in ga ne pozdravi, ker ga ne opazi. Častnik ga ustavi in vpraša, zakaj ga ni pozdravil.

— Nisem vas videl, gospod poročnik — odgovori vojak.
— Hm, hm, kako dolgo pa že služiš in kaj si v civilu?
— Sedem dni, v civilu sem pa obratovodja.
— Obratovodja? Koliko delavcev pa je v vaši tovarni?
— Sedemsto, gospod poročnik.
— Dobro. Če greš skozi tovarniške prostore in srečaš delavca, ki te ne pozdravi, kaj storiš?
— Nemudoma ga odslovim.

Poljub roke

Čim je vstopila v knjižnico in prižgala električno luč, je kriknila od presenečenja. Na lestvi je stal mož z žepno svetilko. In bil je čisto blizu predalčka, kjer je imela spravljeno šatuljo z nakitom.

Niti dve minuti še ni ležala v postelji in ni mogla zaspati, ker jo je jezila opazka, ki jo je bila izrekla popoldne na svoji čajanki gospa Lovelakova. Ta oseba si je drznila trditi, da Ruth ni posebno privlačna. To je Ruth zelo jezilo, čeprav si je prigovarjala, da je prav za prav smešno jeziti se zaradi take malenkosti. In vendar je morala vedno znova misliti na to.

Ko je torej tako ležala in od jeze ni mogla zaspati, je sklenila sama pri sebi, da pojde k svojemu možu. Vedela je, da bo potolažena, ko ji poreče, da je ovčica, najlepša in najdražestnejša žena na svetu. Ko je spustila noge na tla, je opazila, da ima še vedno na rokah prstane, ki jih je sicer čez noč vedno odložila. In ko se je potem vračala v sobo, da bi jih odložila, je naenkrat zaslišala rahlo škripanje in drsanje.

Povzročitelj tega škripanja, mož, stoječ zdaj pred njo, je bil možic drobne postave v odpeti rjavi srajci, v flanelastih hlačah in klobučevinastih čevljih. Imel je tenak vrat, a glava, ki mu je sedela na ramah, je bila malone trioglata. Njegovi kostanjevi lasje so bili močno skuštrani. Bil je tako čuden, da je imela Ruth občutek, da stoji prej pred prividom, kakor pa pred vlomilcem. Zdelo se ji je, da je vsak strah pred tako skuštrano glavo naravnost smešen.

— Kaj pa rogovilite tu? — je vprašala. Gotovo ste opazili, da je predalček v omari, po katerem se vam cede sline, za vašo postavo previsoko.

Možic se je bolj sam pri sebi zasmejal. — Pišem se Bolder, — je dejal. — Nisem vlomilec, — je nadaljeval, kakor da bi hotel s tem pojasniti vso zadevo. — Po lestvi sem hotel zlesti do stropa....

— Kaj pravite, do stropa?

— Da, in vidite, strop je tako visoko, da ga ne morem doseči z roko. — In možic je iztegnil roko ter poskočil. — Previsoko, — je zašepetal.

Ruth je bila že prepričana, da nima pred seboj navadnega vlomilca, temveč prej lunatika. Ker je bil tako miren in nežen, je mislila na to, da se bo tako dolgo šalila z njim, da pride doli njen mož, ki bo slišal njun pogovor. — Rada bi vedela, kaj iščete na lestvi.

— Hotel sem popraskati, — je odgovoril resno. — Žal pa tudi s to lestvo nisem dosegel tako visoko. K sreči mi zdaj ni več treba beliti si glave, kako bi dosegel strop, ker ste že tu.

— Oh, se je začudila Ruth. — vi bi radi k meni?

— Da, je odgovoril.

— Če ste hoteli govoriti z menoj, zakaj pa niste prišli po stopnicah in potrkali na vrata?

— V temi bi bil gotovo zgrešil vrata. Vedel sem pa dobro, da je vaša soba nad tole, ker sem večkrat od zunaj opazoval, kako ste dvigali žaluzije.

— Da, da, to mi je znano, — je pritrdila Ruth počasi. Iz zgornje sobe njenega moža ni bilo nobenega glasu. Kar je izginil smehljaj z njegovega obraza. — Čujte, Ruth, — je dejal, — vi najbrž mislite, da nisem pri zdravi pameti. Toda meša se mi prav tako malo, kakor pravemu vlomilcu. Ljubim vas.

— Kaj?... Tiho, ne govorite tako glasno!

— Ljubim vas že dolgo in tudi predaleč ne stanujem. Sem siromašen pesnik in stanujem v skromni hišici. Nedavno sem vas videl na izprehodu. Bili ste kakor privid, kakor navdahnjenje. Takoj sem zložil pesem. Ko je bila končana, sem jo prečital in ugotovil, da je najboljša, kar sem jih kdaj napisal. Potem sem jo pa raztrgal.

Stala je in ga molče gledala. Ubogi, smešni možic, si je mislila.

— Vi ste krasna mlada žena, — je nadaljeval. — Če bi bil poskusil približati se vam tako običajno, bi me bila vaša služinčad postavila pod kap. Od tistega dne, ko sem vam posvetil pesem, vas žal nisem več videl. To je vse.

Ruth se je zelo čudila. Ta možic jo je videl samo enkrat na ulici, pa se je zaljubil v njo. To se je kaj slabo ujemalo z besedami gospe Lovelove. Bolelo jo je sicer srce za malega Boldera, toda moral je iz hiše. Če bi zvedel to Dick, bi ga kaj hitro postavil pod kap. Ni hotela, da bi se Dick jezil in tudi ni hotela, da bi se Bolderu kaj zgodilo.

— Ne morem vam pomagati, — je dejala, — prosim vas samo, da takoj odidete.

Priklonil se je malce, da so mu kodri za hip zakrili obraz.

— Ali morem še kaj storiti za vas? — je vprašala.

Bolder jo je nekaj časa molče gledal, potem je pa odgovoril:

— Eno željo imam. Rad bi vam poljubil roko zunaj na vrtu pod zvezdnim nebom.

Ruth je oklevala. Sicer pa na tem ni bilo nič slabega. Zakaj naj bi odklonila tako nedolžno željo? Namignila mu je torej in sledil ji je. Ko sta šla skozi vežo, so se zaslišali na stopnicah moževi koraki.

— Oh, to je Dick, moj mož, — je dejala.

Bolder jo je prijel za roko. — Nikar se ne bojte. — je dejal. — To prepustite kar meni. Vse mu pojasnim.

Ruth je zadrhtela. — Ne. ne! — je zašepetala. — Morate mu natveziti, da ste bili lačni, pa ste prišli prosit, da bi vam dala jesti. Pazila bom, da se vam kaj ne pripeti.

Komaj je izgovorila te besede, ko je v veži zažarela luč in vstopil je Dick, oborožen z golfsko palico.

— Kaj se pa godi tu, tristo vragov? — je zakričal.

— Ah, nič posebnega ni, srček, — je odgovorila Ruth. Tu je prišel revež, ki je bil lačen, pa je prilomastil sem, da bi dobil jesti. Slišala sem ga, pa sem prišla dol.

— Nocoj sem prehodil skoraj deset milj, da bi našel hišo, kamor bi lahko vlomil, — je dejal Bolder naenkrat. — Če človeka tako muči lakota, počenja marsikaj. To je bila prva hiša, kamor sem vdrl. Ta dama mi je dala jesti.

Ruth je gledala Boldera prav tako presenečeno kakor njen mož. Kako čudovito hitro se je bil izpremenil. Zdelo se ji je, da je vložil ves pesniški talent v svoje pripovedovanje in da bi napravil vtis, kakor da je res kdove kako dolgo gladoval.

— Dobro, — je dejal Dick Stevenson in mu odprl vrata. — Obžalujem, da se vam prav zdaj tako slabo godi... Potem je pa malo pomislil in dejal: — Počakajte trenutek, da pogledam, če nimam za vas šilinga ali še kaj več. — In odhitel je mimo svoje žene po stopnicah gori.

Čim je izginil, je prijel Bolder Ruth za roko, rekoč: — Pojdite brž, da vam poljubim roko, kakor ste mi obljubili.

— Ne, ne, — se je branila prestrašeno.

Bolder je stal v poltemi in jo držal za obe roki. Potem jo je pa naenkrat pahnil od sebe. Stisnil je pesti in jih potisnil v žep. V naslednjem hipu se je vrnil Dick in mu stisnil v roko bankovec za deset šilingov. Bolder je bankovec počasi vzel,

O pomenu telefona so vedeli manj kot zamorci

Podrli so drogove telefonske napeljave in odnesli bakrene žice, izolatorjev in nosilcev za 20.000 lir

Ljubljana, 3. aprila

»Kje je pa tvoj oče, France? Vabilo je prejel, zakaj ni prišel?

»Gospod predsednik, ata so rekli, da niso nič krivi in da jim zato ni treba zgubljati časa.«

»O tem ali je kriv ali ne, ne bo on odločal, temveč mi, France. Če res ni kriv, bomo že mi ugotovili. Če prehodnjič ne bo prišel, ga bodo prignali orožniki, si razumel. Potem bo pa sramota še večja. Boš povedal očetu?«

»Bom, gospod predsednik, če me bo hotel poslušati«.

Šest jih je bilo klicanih, prišli so pa samo štirje, da so se za silo stlačili vsi na eno zatožno klop. Prav na desno je sedel star kmečki očanec s palico in dolgo srebrno verižico preko telovnika, bogat posestnik, ki so mu roke vajene pluga in grabelj, okorno pa prijema v roke svinčnik in ne ve kaj z njim početi, ker je nepismen. Ponosen je na svoj trden dom, še bolj pa na svojih enajst otrok, ki mu jih je žena pri vsem napornem delu utegnila roditi in vzgojiti, kolikor je v njegovih krajih, kjer ostane skoro vse v domači vasi, človek vzgoje sploh potreben. Zraven njega je predsednik sodnega senata posadil mladega moža, ki bi mu človek še ne prisodil 30 let. Rdečelasi mož je tudi v vasi bližnji sosed svojega soseda na zatožni klopi. Toda njegovo imetje je bolj skromno. Bajta in njivica, toliko da je mogoče prerediti kravico, ki je nujno potrebna pri hiši, kjer se podi šest majhnih otrok. Za vsakdanji kruh pa mora zaslužiti z delom pri drugih. Tretji se je vsedel sin prvega obtoženca. Mlad je, komaj spada še v to resno dvorano, kjer pravica sodi o grehih ljudi. Prav na koncu je France, ki je njegov oče posestnik in o katerem smo povedali, da je bil tudi vabljen, pa se je izognil razpravi, češ da ni nič zagrešil.

»Sedaj pa pazljivo poslušajte obtožnico, potem se pa po resnici zagovarjajte, da bo kazen manjša,« je opozoril predsednik obtožence, ki so se sunkoma ozrli proti državnemu tožilcu. Ta je monotono začel čitati obtožnico, ki je dolžila vse obtožence nevsakdanje tatvine.

Podobno razpoloženje je prevzelo tudi vaščane v odročni gorski vasici nekje na Notranjskem. Skozi vas je bil že pred davnimi leti napeljan telefon, ki je služil poštni upravi. Ta napeljava za vaščane same ni imela nobenega pomena. Sicer so vedeli, kaj je to telefon, toda njim ni nikoli služil in zato so imeli do njega le sovražno razpoloženje. Saj so jim brezkončne žice nalagale dolžnost čiščenja drevja in drogovi so bili tako postavljeni, da so jim bili že kako na poti. Kmetje pa so bili prepričani, da bi napeljava mogla biti tudi njim v korist. Sicer ne za pogovarjanje na velike daljave, kjer nobeden iz vasi nima znancev ne prijateljev, pač pa za ureditev domače električne razsvetljave v hišah in hlevih. Vode je v njihovi vasi dovolj na razpolago in nekateri bogatejši so si omislili potrebne strojčke, da so izvabili elektriko in jim ni bilo potreba več kupovati smrdljivca. Stiskavi pa so se domenili z naprednejšimi, da so jim odstopili nekaj te čudne razsvetljave. Toda žica je draga in zadovoljili so se, da je bila pri hiši le ena žarnica.

Tedaj se jim je naenkrat zazdelo, da je prišla priložnost, kakršne dotlej še ni bilo. Kar pri belem dnevu so naskočili telefonske drogove, jih nekaj podrli, z drugih pa s pomočjo lestev odnesli izolatorje, nosilce in seveda žico. Koliko žice so pobrali, ni znano, med zasliševanjem se je govorilo o petih velikih navojih. Da je pa bilo vsega skupaj precej, izhaja že iz kasnejše ocene škode. Poštna uprava je prijavila, da ima škode za 20.000 lir. Ko so orožniki odkrili tatvino in napravili pri obtožencih hišne preiskave, so pokradene stvari našli skrite po skednjih, jarkih in v drugih primernih skrivališčih.

Preiskava je dognala, da so bili storilci predvsem otroci bližnjih posestnikov. Ni pa bilo jasno, ali so jih k temu napotili njihovi očetje, ali so počeli škodo kar na svojo pest. Na razpravi so se vsi izgovarjali seveda na otroke. Prvi obtoženec je trdil, da za početje otrok ni vedel, dokler niso nekaj žice prinesli domov. Na vprašanje, zakaj ni velel otrokom, da morajo žico vrniti, je izjavil, da njega stvar ni zanimala. Mislil si je, če jo bo kdo iskal, jo bo dobil, če ne pa da ni njegova dolžnost, da bi jo vračal. Na predsednikovo vprašanje, ali je res, kar pravi ovadba, da je bila žica potrgana zato, da bi jo uporabili za električno napeljavo, je tak nagib zanikal. Da je žica uporabna za tak namen, pa je vedel in bi jo tudi uporabil, če bi je nihče ne zahteval nazaj. Zdelo se mu je, da bi bil k temu še posebno upravičen, ker so mu odstopajoči vojaki, napravili v gozdu precej škode.

Podobno so se zagovarjali tudi vsi ostali obtoženci in nihče ni hotel pripoznati, da bi napravil kak poseben greh. O pomenu telefona in njegovi vlogi v današnji družbi, o tem se jim je sanjalo manj kot — zamorcem, kakor jih je pravilno okaral eden izmed sodnikov.

Po kratkem posvetovanju so bili vsi obsojeni. Prvi obtoženec zaradi prikrivanja ukradene stvari po § 333 na dva meseca strogega zapora in 200 lir denarne kazni, drugi po enakem paragrafu na 1 mesec strogega zapora, tretji kot mlajši maloletnik na odpust na preizkušnjo za dobo enega leta pod nadzorstvom očeta in četrti, ki je njegovo dejanje bilo kvalificirano kot zločinstvo tatvine po § 316 točka 4 na tri mesece strogega zapora in eno leto izgube častnih pravic. Vsem pa se je — razen seveda mlajšemu maloletniku — kazen odložila za dobo dveh let, ker so bili doslej še nekaznovani.

Obtoženci so zadovoljni odhajali. Zdi se da se niso zavedali, da bo sedaj sledila še druga tožba, ki jih bo bržkone huje zadela, kakor če bi bili zaprti. Poštna uprava jih bo nedvomno terjala za odškodnino, ki ne bo majhna.

DNEVNE VESTI

Obvestilo naročnikom

Naše naročnike vljudno obveščamo, da je mesečna naročnina »Slovenskemu Narodu« zopet 6 lir, kakor je bila pred 1. marcem. Tistim, ki so plačali za marec zvišano naročnino, se bo štela razlika v dobro pri naročnini za april. Posamezna številka »Slovenskega Naroda« stane zopet 40 centesimov.

*

— **Papež Pij XII.** je sprejel v skupni avdijenci številno skupino vojnih slepcev in je imel ob tej priliki daljši nagovor.

—**Trije novi akademiki.** S Kraljevim dekretom so bili na Ducejev predlog imenovani za akademike Italije v razredu fizikalne, matematične in prirodoslovne stroke Silvestro Baglioni, Roberto Marcolongo in Modesto Panetti.

— **Italijanska proizvodnja riža.** V Italiji obstoja že deset let posebno Državno združenje za riž, ki mu je bila poverjena dolžnost pospeševati kulturo riža. Združenje si je že doslej pridobilo velike zasluge v okviru svoje naloge. Površina zasejana z rižem se je povečala od 127.290 ha na 168.150 ha. Pridelek na ha je bil povečan od 46.1 stota na 56.8 stota. Celokupna proizvodnja riža se je zvišala od 6,549.000 stotov na 9.287.000 stotov. Združenje je sedanjo svojo delavnost osredotočilo okrog dveh glavnih nalog: razširiti hoče še bolj površine zasajene z rižem, obenem pa najkoristnejše izrabiti za avtarkične svrhe vse stranske pridelke. Za dosego prvega smotra je naklonilo svojo finančno pomoč za regulacijska dela pri ureditvi voda jezera Maggiore. Za zgraditev velikega jeza in posebnega kanala je določenih 20,800.000 lir. Obvezala se je obenem, da bo prispevala v štirih enakih letnih obrokih nadaljnih 84 milijonov lir. Nova ureditev bo zagotovila razširitev riževih kultur za letni pridelek 500.000 stotov. Obenem bodo pridelali tudi še 400.000 stotov živinske krme in 200.000 koruze. 10 milijonov je združenje določilo za ureditev posebnih naprav, ki bodo izkoriščale stranske pridelke.

— **Učinkovitost italijanske vojne industrije.** V sedanjem ogromnem in solidarnem naporu vseh voditeljev, tehnikov in delavcev, ki zahteva posebnih organizacijskih metod, se je italijanska industrija pokazala vredna vseh svojih svetlih tradicij. To izhaja posebno iz letnih poročil znanega podjetja Fiat, ki je imelo nedavno svoj občni zbor. Kakor poudarja Agit, je Fiat po svoji veliki opremi, mogočni organizaciji, ki je plod štiridesetletnega razvoja, in po svojih 70.000 sodelavcih, kazalec za velik pomen vse italijanske industrije. Proizvodnja Fiata se je lani kljub izredno malenkostnemu povpraševanju na notranjem avtomobilskem trgu znatno povečala, kar gre predvsem na račun proizvodnje vojaškega značaja. Izvoz avtomobilov v tujino se je skoro popolnoma ustavil, bil pa je znaten v drugih panogah. Tovarna Fiat je bila v menjalnih odnosih s prijateljskimi državami in si je tako zagotovila potrebne sirovine in stroje. Upravno poročilo je poudarilo, da so v proizvodnji vojaških motornih vozil Fiatovi tovorni avtomobili, tanki in oklopni vozovi bili pomemben donesek k učinkoviti oborožitvi. V odseku proizvodnje velikih motorjev je tvornica dosegla velik uspeh, ko je izgotovila motor z nad 21.000 konjskimi silami, kar doslej na svetu še ni bilo doseženo. V proizvodnji letal se sedaj izdelujejo letala z originalnimi motorji s hladilnikom na vodo, izdelujejo se pa tudi izredno hitra letala.

— **Za zaščito mater in otrok v Albaniji.** Ob obletnici ustanovitve Borbenih fašijev v Albaniji je obnovil svoje delovanje v Tirani, kakor poroča Agit, azil »Nido« za matere in otroke. Delo tega azila je moralo začasno prenehati zaradi vojne. V zavetišče so doslej sprejeli že 40 otrok v starosti od enega meseca do 5 let in deluje v njem tudi zdravstvena posvetovalnica. V načrtu je ustanovitev podobna zavetišč tudi po drugih krajih Albanije. Zaenkrat je določenih 34 krajev, ki bi naj postali sedeži takih koristnih zavetišč.

— **Italijanski narodni dohodek presega 125 milijard lir.** »Eco di Roma« objavlja zanimivo oceno italijanskega narodnega dohodka. Po njegovih podatkih je ta dohodek lani presegal 125 milijard lir. Zanimiva je primera s preteklostjo. L. 1866 je italijanski narodni dohodek znašal približno 6 milijard lir, do l. 1914 se je dvignil že na 19 milijard. L. 1925 je prekoračil 100 milijard lir in po prvi valutni stabilizaciji l. 1927 je dosegel 108 milijard lir. Porast narodnega dohodka v Italiji odgovarja porastu proizvodnje in potrošnje.

— **Nac. svetnik inž. A. Manaresi je umrl.** V Bologni je preminil nacionalni svetnik inž. Aurelio Manaresi, podpredsednik pokrajinskega korpocijskega sveta in predsednik dnevnika »Il Resto del Carlino«. Bolognski prefekt je izrazil pokojnikovi vdovi Ducejevo sožalje.

— **Velika tatvina.** V ulici Silvio Pellico v Triestu je neka tatinska druščina izropala blagajno in skladišče tvrdke Galtrucco ter odnesla okoli 20.000 lir ter razno blago, vredno okoli 60.000 lir.

— **Tri minute molka.** Pokrajinski proti brezbožniški odbor v Triestu, ki deluje pod častnim predsedstvom eksc. prefekta v Triestu, se je obrnil na vse delodajalce s prošnjo, da bi bilo delo po vseh zavodih, uradih, tvornicah, delavnicah in trgovinah na Veliki petek ob 15. uri prekinjeno in da bi bil v znamenje počastitve Kristusove smrti v vseh omenjenih prostorih triminuten molk.

— **»Teatro Argentina« bodo prenovili.** V Italiji je bil ustanovljen poseben odbor, ki bo izvedel prenovitev starih občinskih gledališč. Med drugim je v načrtu tudi prenovitev znanega zgodovinskega gledališča »Teatro Argentina« v Rimi.

— **Vest o domnevno mrtvem italijanskem novinarju.** Že leto dni ni bilo nobene vesti o znanem italijanskem vojnem poročevalcu Gianu Antonu Bardiju. Domnevali so, da je umrl. Sedaj pa je prispela preko Rdečega križa vest, da Bardi živi in da je v nekem taborišču v Indiji.

— **Med borzno kupčijo aretirani žid.** Te dni se je tajno vrnil v Milano letski žid Abram Klempmans. Zasačili so ga pri neki borzni kupčiji in ga aretirali.

— **130 legionarjev je bilo birmanih** v Genovi po kardinalu nadškofu E. Boettu. 12 legionarjev je bilo pri prvem obhajilu. Legionarji pripadajo formaciji protiletalske milice.

— **Umetniška razstava mlajših albanskih likovnih umetnikov** je bila otvorjena v Romi. Otvoril jo je albanski prosvetni minister. Razstavljajoči slikarji in kiparji so gojenci Akademije lepih umetnosti v Romi.

— **300.000 lir vredne cerkvene dragocenosti so bile ukradene iz cerkve sv. Lucije** v Napolju, v kateri je tudi znamenita slika Matere božje, ki jo zlasti častijo mornarji. Poleg dragocenosti so tatinski zlikovci odnesli tudi nekaj denarja iz cerkvenih puščic.

— **Zbiranje starega železa v Srbiji.** Srbska centrala za železo in kovine opozarja prebivalstvo, da je bil podaljšan rok za prijavo zalog starega železa do 31. marca. Staro železo morajo prijaviti ne samo tvrdke, temveč tudi zasebniki.

— **Srbija pospešuje perutninarstvo.** Srbsko kmetijsko ministrstvo je odredilo, da mora imeti določeno število perutnine vsak kmet, ki ima vsaj 2 hektarja zemlje. Srbija je ustanovila tudi več državnih farm, na katerih bo redila perutnino. Zdaj ima Srbija okrog 4.8 milijonov komadov perutnine.

— **Ustanovitev tujsko-prometnega urada v Srbiji.** 18. marca je bil v Beogradu pod predsedstvom komisarja za srbske državne železnice generalnega ravnatelja Jorića ustanovni občni zbor srbsko tujskega prometnega urada »Srboput«. Pri novem podjetju sta udeležena srbska država in srednjeevropski tujsko prometni urad v Berlinu.

— **Najprimernejša velikonočna pisanka** (pirh) za mladino je dobra knjiga. Veliko izbiro mladinskih knjig ima v zalogi Knjigarna Tiskovne zadruge v Ljubljani, Selenburgova ul. 3.

— **Hrvatski železničarji pri nemškem poslaniku.** Nemški poslanik v Zagrebu Siegried Kasche je sprejel v ponedeljek dopoldne odposlanstvo hrvatskih železničarjev. Izrazil jim je svoje priznanje za vestno delo in izpolnjevanje dolžnosti, kar je omogočilo preprečiti nakane sovražnikov, ki so hoteli motiti železniški promet. Nemški poslanik je kot zastopnik Nemčije izrekel hrvatskim železničarjem tudi v letnem poročilu nemškega transportnega poveljnika priznanje in zahvalo hrvatskim železničarjem. Poslanik je naprosil odposlanstvo naj tolmači njegovo zahvalo vsem hrvatskim železničarjem, potem je pa izročil železniški direkciji in 35 hrvatskim železničarjem Hitlerjevo sliko z lastnoročnim posvetilom. Državni tajnik Markovič se je zahvalil nemškemu poslaniku v imenu hrvatskih železničarjev za to lepo počastitev in ga zagotovil, da bodo hrvatski železničarji tudi v bodoče vestno izpolnjevali svoje dolžnosti. Sprejemu je prisostvoval tudi maršal Kvaternik, ki se je prav tako zahvalil poslaniku za to počastitev, v kateri vidi nov dokaz prijateljstva med Nemčijo in Hrvatsko. Sprejem je bil tudi filman.

— **Tipizacija mila na Hrvatskem.** Hrvatsko gospodarsko ministrstvo je izdalo uredbo o proizvodnji mila in pralnih sredstev. V bodoče se smejo izdelovati samo tipizirano milo in pralna sredstva. Proizvodnja je pa vezana na posebno dovoljenje gospodarskega ministrstva. Z uredbo se tudi določajo obroki mila in pralnih sredstev.

— **Bankverein za Hrvatsko ustanovljen.** Ob sodelovanju Kreditnega zavoda Bankverein Dunaj, Nemške banke Berlin, Kommercialne privatne banke Berlin, Državnega kreditnega zavoda Berlin, Češke Union banke v Pragi ter Deželne banke za Bosno in Hercegovino v Sarajevu je bil 30. marca v Zagrebu ustanovni občni zbor novega denarnega zavoda »Bankverein für Croatien A. G. z delniškim kapitalom 125,000.000 kun. Novi denarni zavod bo imel tudi podružnico v Ljubljani in je nastal iz likvidirane zagrebške podružnice Splošnega jugoslovanskega bančnega društva.

— **Dr. Tavčarja Ivana »Izbrane spise«** v novi vezavi dobite v Knjigarni Tiskovne zadruge v Ljubljani, Šelenburgova ul. 3. Tavčarjevi spisi so najprimernejše darilo za Veliko noč.

Iz Ljubljane

—lj **Velikonočna razstava v Obersnelovi galeriji.** Včeraj dopoldne je bila v intimnem krogu stanovskih tovarišev v gornjih prostorih Obersnelove galerije na Gosposvetski cesti, otvorjena nova umetnostna razstava. Naši priznani likovni umetniki, slikarja M. Gaspari in Saša Šantel, karikaturist Hinko Smrekar in kiparja I. Sajevic in Fr. Smerdu, so razstavili skupno 50 svojih del novejšega datuma. Na razstavi vlada presenetljivo domače in prisrčno ozračje, kar je treba nedvomno pripisati posrečeni izberi kvalitetnih umetnin. Nova razstava je že takoj po otvoritvi vzbudila živo zanimanje med likovno umetnost ljubečim občinstvom. Razstava zasluži vso pozornost. Ker je rok za ogled kratek, opozarjamo občinstvo, da si jo čim prej ogleda. Ogled dopoldne in popoldne.

—lj **Še o Ljubljani pred 500 leti.** Med branitelji Ljubljane, ki so se leta 1442 očividno posebno odlikovali v borbi proti celjskim grofom, so bili tudi lastniki dveh hiš, ki sta stali na onem mestu, kjer je bil po potresu leta 1895 sezidan sedanji takozvani **Filipov dvorec**, t. j. hiša ob tromostovju, Cankarjevo nabrežje h. štev. 1. Pisec teh vrstic je še videl v stopnišču tega dvorca vzidani dve bronasti tabli, na katerih je bil nemški napis, da so lastniki teh dveh hiš imeli privilegij, da so smeli od leta 1442 vsako leto dne 30. septembra o polnoči v slovesnem sprevodu nesti na magistrat **»dva patidenk krajcarja«** namesto običajnega hišnega davka. V novejšem času pa sta te dve zgodovinski tabli izginili neznano kam.

ZA VELIKO NOČ V VESELI TEATER

—lj **Post velikega petka.** Meščani se ravnajo tudi dandanes strogo po koledarju in niso pozabili, kaj jim predpisuje tradicija na veliki petek. Danes bi se morali postiti tako, da bi bili — vsi siti postnih dobrot. Toda vreme zadnje dni ni bilo naklonjeno ribičem, da niso mogli založiti našega trga z ribami. Na morju je pihala močna burja. Upoštevati pa tudi moramo, da je ob svetlih nočeh navadno slabši ribolov, a pred veliko nočjo so noči vselej svetle. V prejšnjih časih so kmetice na veliki petek prodajale na zelenjadnem trgu posebno ljubljansko specialiteto, »alelujo«, repne olupke. Ta dobrota je bila baje iznajdena v srednjem veku v posebno hudih časih lakote in kuge. Spomin na tiste hude čase se je ohranil v postni jedi, ki je postala sčasom posebna specialiteta, torej neke vrste poslastica in so jo kupovali le tisti, ki se jim tudi na veliki petek ni bilo treba postiti v pravem pomenu besede.

—lj **Vremenski preroki so še vedno v zadregi, kakšno bo vreme med prazniki.** Menda je najbolj zanesljivo, da bo — aprilsko. Včeraj je bilo aprilsko v pravem pomenu besede; bilo je nekaj solnčnih ur in pihal je veter, ki se je sprevrgel pozno popoldne v vihar. Pripodili so se črni, težki oblaki in tu in tam se je vsul dež. Potem se je zopet zjasnilo in ponoči je bilo jasno in precej hladno. Proti jutru se je zgostila nad mestom gosta, prava ljubljanska megla. Bila je nekoliko pregosta, da bi smeli upati na zjasnitev. Vremensko pravilo je namreč, da se nam obeta lepo vreme po jutranji megli; toda to pravilo pozna izjemo: če megla ni pregosta. Zato se bojimo, da nam bo nebo za praznike postreglo z mokrim blagoslovom.

—lj **Krmila, gnojila, semena.** Društvo »Mali gospodar« v Ljubljani oddaja članom v pisarni, odnosno skladišču na Galusovem nabrežju 33 krmila, semena, umetno gnojilo in tobačni prah. Krmila se bodo oddajala šele v torek po veliki noči, ko dospe nova dobava. Prav tako bo naslednji teden na razpolago gnojilo »Samkal«. Kot krmilo bodo na razpolago najprej riževi otrobi, ki pa jih bo društvo oddajalo le v omejeni količini na članske izkaznice in pa na podlagi nabavnih knjižic za meso. — Prvovrstnih semen je še precej na zalogi. — Tobačni prah dobe člani za uničevanje mrčesa pri malih živalih, uspešno pa ga lahko uporabljajo tudi kot razkužilo za vrtove, saj je tobačni prah zlasti uspešen zoper bolhače in druge zelenjadne škodljivce. Deloma se tobačni prah uporablja tudi kot pomožno gnojilo. Društvo oddaja vse le svojim članom po režijski ceni. Krmila se oddajajo le ob ponedeljkih in torkih od 17. ure dalje. Pisarna društva bo s prihodnjim tednom odprta vsak dan od 17. do 19. ure.

—lj **Glede osebnih izkaznic** za prebivalce Zg. Šiške, Dravelj, Glinc, Podutika, Dolnic, Kamne gorice, Pržanja itd. opozarja mestno poglavarstvo, da bo poslovalnica za osebne izkaznice v ljudski šoli v Zg. Šiški poslovala le do petka 10. t. m., od takrat naprej pa bo mogoče prositi za izkaznico samo pri osrednjem uradu na mestnem poglavarstvu v I. nadstropju nad prodajalno mestne elektrarne v sobi št. 38 na Mestnem trgu št. 2.

—lj **Maščobe za mesec april** lahko dobe trgovci že današnji veliki petek in naslednje dni pri svojih grosistih. Na posamezne nakaznice bodo za ta mesec upravičenci dobili po 100 g masti, 100 g surovega masla in 2 dcl olja. Trgovci naj skrbe za to, da bodo od strank sprejemali le cele odrezke za maščobo, za katere bodo oddajali navedene količine.

—lj **Velikonočni spored v »Veselem teatru«.** Za velikonočne dneve pripravlja »Veseli teater« svoj popolnoma novi 18. program, ki bo brez dvoma izpolnil pričakovanje občinstva. Na sporedu bo: vesela velikonočna uvodna pesem, ki ji bo sledila znana Nušičeva »Muha«, potem bo stopil pred občinstvo z aktualnim kupletom g. Verdonik, nato bo pripovedoval o svoji ženi Tone Copata, nakar se boste nemudoma znašli v letu 1880.; po kratkem glasbenem vložku bo sledil skeč o slabi volji, ki ga bo zaključila temperamentna kuharica Fini; za izredno dobro voljo bo sledila še ena dejanka »Burna preteklost gospoda Cvilidreteca, za konec pa ansambel odpoje še svojo »Zaključno pesem«. Predstave bodo v nedeljo in ponedeljek ob 14.30, 16.30 in 18.30. Predprodaja vstopnic bo že v soboto od 10. do 13. ure, v nedeljo in ponedeljek pa od 10. ure dalje do večera.

—lj **Živilske nakaznice za ta mesec so že razdeljene.** Kdor je pa še ni dobil ali morda ni dobil upravičenega dodatka, naj pride na današnji veliki petek ali naslednje dni v veliko dvorano Mestnega doma od 8. do 14. ure po nakaznico.

—lj **Ženska strokovna nadaljevalna šola za umetne in oblačilne obrti** se je preselila z Viča v meščansko šolo v Mostah ter zato upraviteljstvo sporoča, da bo sestanek učiteljstva v Mostah v sredo 8. aprila ob 15. uri, začetek pouka pa v četrtek 9. aprila ob 14. uri.

—lj **Muškatelec najboljše kvalitete** toči gostilna Lovšin.

—lj **Gostilna Lovšin** ima zopet prostore vse gostilniške prostore. Vabljeni vsi stalni stari in novi gosti. Gostilna Lovšin.

Sportni pregled

Švicarsko in francosko nogometno prvenstvo

To nedeljo je v Švici bila odigrana le tekma za državno ligaško prvenstvo. Moštvo Young Fellovs je premagalo Chaux de Fonds 4:1. Obenem pa sta bili odigrani tudi dve tekmi za pokal. Grasshopers je premagal Lauseano 2:1, tekma med Bazlom in Grenchenom pa je ostala neodločena 0:0.

V francoskem nogometnem prvenstvu v nezasedeni Franciji je v nedeljo Sète premagal Ales 2:1. Tudi moštvo Nimesa je bilo z enakim rezultatom zmagovito nad moštvom Cannesa. Tesno zmago je spravil Montpellier nad St. Etiennom 1:0, obilno pa Toulouse nad Marseilleom 3:0.

V nekaj vrstah

Mariborčani pripravljajo za velikonočne praznike večji nogometni turnir s sodelovanjem štirih klubov iz štirih različnih mest. Prireditelj in domačin je Rapid, iz Celovca se bo odzval LSV Klagenfurt, iz Gradca sportni klub graških železničarjev, iz Leibnitza pa klub enakega imena. Mariborčani se nadejajo najboljših uspehov.

Švedi so v nedeljo zaključili svoje teniško prvenstvo na pokritih igriščih. V finale posameznikov sta se plasirala branilec naslova Karl Schröder in pa kot najboljši med ostali Johansson. Borba med obema je bila silno zagrizena in se je moral Schröder truditi tri ure, da je končno premagal svojega vztrajnega in izvrstnega nasprotnika. Igrala sta pet setov, ki so se končali 6:4, 6:1, 9:11, 4:6, 6:4. Pravijo, da je bil Schröder pri zadnjem udarcu že popolnoma izčrpan.

Na velikonočni ponedeljek bo druga letošnja večja dirka v Italiji, ki se obenem šteje v oceno za prvaka »vojne krožne dirke po Italiji«. Tokrat bodo dirkači merili ceste po Laziju. Proga je bila v smislu sklepov kolesarske zveze skrajšana za precej kilometrov, vendar pa še vedno meri 247.7 km. Kakor običajno je za dirko splošno zanimanje in je že doslej prijavljenih 45 dirkačev. Na velikonočno nedeljo pa bodo dirkači imeli veliko domačo prireditev tudi v Milanu na dirkališču Vigorelli.

Vicenza, ki jo poznamo kot zelo uspešno moštvo iz divizije B italijanskega nogometnega prvenstva, bo izkoristila sedanji odmor za močne prijateljske tekme. Dogovarja se med drugim tudi z vodstvom Torina, da bi prišel k njej v posete. Sama pa misli na pot v Gorizio, kjer bi nastopila proti Pro Goriziji.

Prvak v cros-countryju Švice je postal Albert Perret, ki je pretekel 12 km dolgo progo v času 36:37.

Na povratku v domovino so se italijanski sabljači, ki so nastopili na Švedskem, ustavili za en dan tudi v Malmoeju. Nastopili so proti domačemu moštvu in zmagali 12:4.

V Luna-parku v Buenos Airesu pripravljajo šestdnevno kolesarsko dirko. Udeležili se je bodo tudi nekateri evropski dirkači, ki so sodelovali že lani.

Tiskovni urad nemškega sportnega vodje je objavil, da je nogometna tekma med Nemčijo in Italijo, napovedana za 24. maja v Berlinu iz tehničnih razlogov odpovedana.

Bibliofilski zaklad

V hiši nekega graškega umetnika je poleg ene največjih zbirk privatnih in fotografij v kostumih igralca Josefa Kainza in njegovega edinega doprsnega kipa, izdelanega po njegovi smrti, redko bogastvo bibliofilskih dragocenosti. Med njimi je leta 1826 v Cottaschevi založbi izdana zbirka pesmi Friedricha Hölderlina s seznamom literarnega krožka čitateljev, kateremu je pripadal tudi Ludwig Uland kot eden zadnjih članov. Zbirka obsega tudi v isti založbi leta 1804 izdano Goethejevo »Die natürliche Tochter« in Schillerjevega »Wilhelma Tella« v obliki žepnih knjižic. Posebno dragocene so pa prve izdaje »Pesmi Gottfrieda Augusta Bürgerja«, »Študij Adalberta Stifterja« in Schillerjeve »Device Orleanske, romantične tragedije«.

Z VSO SPOSTLJIVOSTJO.

— Oprostite, gospod profesor, nazvati profesorja s »kamelo« je žalitev?

— Nedvomno.

— Ali je tudi nazivanje kamele s »profesorjem« žalitev?

— Ne.

— Hvala... profesor.

se poklonil Ruth, obrnil obema hrbet in izginil molče v temno noč.

Ko se je Stevenson z ženo vračal, jo je vprašal:

— Zakaj si pa šla z njim v vežo?

Bila je v zadregi. — Hotel mi je poljubiti roko pod zvezdnim nebom, — je odgovorila tiho. — Zato, ker je bil tako dostojen in morda tudi zato, ker je pesnik, — je pripomnila Ruth in zardela. Potem mu je pa povedala vse po pravici. Kar je opazil, da se je nenadoma ozrla na svoje roke. Ruth je dvignila oči, rekoč: — Ni mi poljubil roke. — Govorila je zelo tiho. — Prvotno sem mislila, da išče šatuljo z mojim nakitom. Kako neumna sem bila, da sem ga poslušala! Ko sem šla po stopnicah doli, sem imela na roki tri prstane. Zdaj je na nji samo eden. — Dvignila je roko. Zato torej mi je hotel poljubiti roko pod zvezdnim nebom in v temi mi je neopaženo snel dva prstana.

Stevenson se je zasmejal, rekoč — Fantastičen dečko! Pretental te je in te izrabil še v to, da je mene potegnil za nos. Ko je pa opazil, da je razočarana in otožna, jo je objel čez pas in odvedel v sobo. — Zdaj pa pojdi spat. — je dejal. — Jaz pa pogledam še enkrat v knjižnico in zaprem okno. Morda bi se ta falot vrnil in poskusil vlomiti še enkrat.

Toda namesto da bi odšel v knjižnico, je odhitel na drugo stran hiše, vzel kolo in jo ubral za vlomilcem.

Prevozil je bil dobrih pet milj, ko je zagledal pred seboj Boldera. Možic je čisto počasi ubiral pot pod noge in zadovoljno požvižgaval. Čim je zagledal Stevensona, se je ustavil. — Vem, da me zasledujete, toda jaz sem siromak in nimam pri sebi ničesar razen obleke.

Dick ga je prijel za rame. Bil je zelo močan in Bolder je zastokal.

— Ta dva prstana mi takoj vrneš! — je zarohnel nanj. — To je sramota.

— Bila sta posebno elegantno ukradena.

— To ti rad priznam, — je pritrdil Stevenson. — Toda zdaj glej, da se pobereš in da mi nikoli več ne pokažeš svoje rjave grive. Tistih deset šilingov, ki sem ti jih dal, lahko obdržiš.

Stevenson je spravil prstana in se vrnil. Čez dva dni je pa dobila Ruth po pošti zavojček. Bil je naslovljen nanjo in imel je poštni pečat iz Foxbourna. Ko ga je odprla, je našla v njem v papir zavita svoja prstana. Priložen je bil listek: — Ljuba gospa, vzel sem ta dva prstana, da bi imel spomin na vas. Zdaj sem se pa spomnil, da imata prstana svojo vrednost. In utegnili bi misliti, da sem ju vzel zaradi vrednosti. Ker pa nočem, da bi me smatrali za vlomilca in tatu, vam prstana vračam. — Podpisa ni bilo. — Ko je pisal to pisemce se namreč Dick ni mogel več spomniti, da-li se je pisal Bolder ali Bowdler.

— Tako, tako, — je dejal in ji vrnil pisemce. — Vse kaže, da se moški radi oziramo po tebi. Moral bom paziti nate.

In zadovoljen je videl, kako ji je zaigrala radost na obrazu.

MALI OGLASI

KRČE PRI SRCU povzročajo vratne žleze s skritimi gnojnimi ognjišči. — Zato pijte zdravilno in klice uganjajočo Ambroževo medico, ki jo dobite le v Medarni, Ljubljana, Židovska ulica 6.

OTROŠKI VOZIČEK in pisalni stroj kupim. Ponudbe pod »Takoj« na oglasni oddelek »Slov. Naroda«.

PREMOG DRVA I. Pogačnik LJUBLJANA Bohoričeva ulica 5 Telefon 20-59

Prve naše tržnice — pred stoletji

Ljubljanski mesarji so imeli svoje tržnice že v srednjem veku

Pogled na tržnice z zmajskega mostu

Ljubljana, 3. aprila

Ljubljančani mislijo, da je Ljubljana šele zdaj dobila svojo prvo tržnico. V resnici je pa naše mesto imelo tržnice že pred stoletji. Seveda tedanje tržnice niso bile podobne dandanašnjim in niso imele tudi tega imena. Če govorimo o starih tržnicah, mislimo predvsem na mesnice. Marsikaj se je spremenilo od srednjega veka do dandanes; toda nekaj je vendar ostalo, kar živi v tradicijah, zapisanih ali ne, kar nas več ali bolj živo spominja starih časov.

Ugled mesarjev tudi tradicija

Tradicija je tudi ugled, ki ga uživajo naši mesarji. Nedvomno spadajo dandanes prav tako med najuglednejše obrtnike kakor so v starih časih. Meščanom je ostalo tako rekoč v krvi, da gledajo na svoje mesarje z nekim, samo mesarjem posvečenim spoštovanjem. Mesarski obrtniki so bili vedno samozavestni, ponosni kakor je ponosen delovni človek, ki si je s svojim delom in podjetnostjo pridobil ugled med meščanstvom in ki mu tudi ni treba sramovati svojega dela. Takšne samozavestne mesarje nam je prikazal pisatelj Juš Kozak. Ljubljanski mesarji nedvomno zaslužijo, da so zašli tudi v leposlovje. Še prej so pa zašli v zgodovino; marsikaj zanimivega nam vedo povedati krajevni zgodovinarji o ljubljanskih mesarjih. Naši mesarji so bili v starih časih prvi stan za trgovci in zato so tudi uživali nekatere, sicer ne zapisane privilegije.

Častni privilegij — pretepanje s plemiči

Najbrž ne veste, da so ljubljanski mesarji v srednjem veku uživali tudi častni privilegij, da so se smeli pretepati s plemiči in študenti. Za to so jih pa tudi usposabljale njihove trdne mišice. Vendar s tem ne namigujemo, da so naši mesarji morda sloveli kot pretepači. Svoje sile so znali uporabljati pri mnogo bolj častnih zadevah. Bili so tudi hrabri branilci mesta in večkrat so se proslavili pri obrambi pred turškimi napadalci. Zgodovinarji nam pričajo, da so ljubljanski mesarji znali v starih časih tudi primerno ceniti svojo veljavo in niso nikdar odnehali, ko je šlo za njihovo pravico. O njih nam je tudi marsikaj povedal, še s posebno pravico, saj je bil njihov bližnji rojak, Grumov, profesor s Poljan (rodil se je na Poljanski cesti), eden naših najboljših krajevnih zgodovinarjev, Janez Vrhovec. Zapisal je, da so »mesarji najupornejši ceh« dajali mestnim očetom mnogo dela. Toda tudi to ne pomeni, da so bili naši mesarji uporniki. Vedno so preudarno in odločno podpirali prizadevanje mestne uprave za napredek mesta. To se je izkazalo tudi pri zidanju sedanje velike tržnice.

Prva tržnica v Ljubljani

Prva tržnica v Ljubljani je stala že v srednjem veku — na tedanjem zgornjem mostu, ki je pozneje dobil ime po čevljarjih. Ta tržnica ali tržnice so bile lesene mesnice, kolibe. Najbrž so postavili mesnice na most zaradi lažjega odtoka. Nekateri domnevajo, da so na zgornjem mostu stale mesnice ali tržnice že, ko je imela Ljubljana samo en most, to se pravi, ko še ni bilo spodnjega mostu, ki so ga pozneje imenovali špitalski, potem pa frančiškanski most. Ko so tedaj vstopali tujci v mesto, jih je najprej pozdravil vonj po mesu. Te vonjave pa najbrž niso bile vedno posebno prijetne. Zlasti imenitni gosti so bili občutljivi, zato se ne smemo čuditi, če je vihal nos tudi cesar Maksimilijan I., ko je leta 1514. obiskal Ljubljano. Odlični gost je namignil gospodom na magistratu, da bi kazalo mesnice prestaviti z mostu. Gospodje so določili nove prostore mesarjem ob škofiji. Na spraznjeni most so se pa za mesarji naselili čevljarji. Most so zapustili šele pred sto leti, ko je mesto sezidalo dolgo vrsto prodajaln v tedanji Slonovi in sedanji Prešernovi ulici. V te prodajalne so se preselili obrtniki in kramarji s čevljarskega in špitalskega mostu.

Tržnice pred 400 leti

Pred dobrimi 400 leti, ko so morali zapustiti čevljarski most, so se preselili v nove mesnice na nabrežje Ljubljanice, na kraj, kjer stoje zdaj nove tržnice. To se pravi, da ljubljanski mesarji prodajajo na enem in istem kraju meso že dobra štiri stoletja. Vzdolž Ljubljanice in meščanskega špitala, sedanji kresiji, so bile v začetku XV. stoletja postavljene nove tržnice za meso. Kakšne so bile, nam kaže

Notranjost prodajalne dvorane; na desni vrsta miz iz umetnega kamna

slika v Valvasorju. Ta slika je bila reproducirana v petem letniku Kronike slovenskih mest« na strani 69. Ob meščanskem špitalu in stolnici so pa bile že tedaj tudi stojnice drugih obrtnikov in kramarjev. Posebno velika je bila sejmarska lopa. V nji so prodajali in shranjevali blago potujoči trgovci, ki so se ustavljali v Ljubljani, tam so pa shranjevali svoje blago tudi domači kupčevalci in obrtniki od sejma do sejma. Na sedanjem Pogačarjevem trgu je stalo še razen mesnic in velike lope 66 lop in 16 malih lesenih kramarskih kolib. Tam je pa bilo shranjenih še 75 stojnic, ki so jih ob sejmih postavljali po mestu. Med vojno so v lopah na trgu stanovali vojaki. Toda tudi v najresnejših časih se ni bilo treba umakniti iz svojih mesnic mesarjem nikomur.

Mesarska ulica in Mokarski trg

Razumljivo je, da je bilo v srednjem veku vse, kar zdaj primerjamo s pravimi tržnicami, še leseno. Tedaj je bilo v Ljubljani lesenih celo precej hiš. Kdor nekoliko pozna krajevno zgodovino, ve, kako strašni požari so pustošili Ljubljano, ker je bilo mnogo poslopij lesenih. Leta 1747. je vlada zahtevala, naj magistrat odstrani lope s trga, ker je bila velika nevarnost požara. Toda to je bilo lažje ukazati kakor storiti, stroški so bili preveliki. Zato nam postane tudi razumljivo, zakaj je bil ukaz izpolnjen šele leta 1800., ko je mestna občina prestavila sejmarsko lopo pred licej na sedanji Vodnikov trg. Toda mesarji so najbrž ostali v svojih mesnicah. To zgodovinarji sklepajo po tem, ker je ljubljanski veletrgovec in bankir Domian (ki je gospodaril v desni hiši sedanjega magistrata, kjer je zdaj v pritličju trgovina mestne elektrarne) imel na Pogačarjevem trgu še dve poslopji za svoja skladišča. Da so mesarje v tistih časih v Ljubljani res upoštevali, sprevidimo tudi iz tega, da so dobili leta 1816 tlakovano Mesarsko ulico za škofijo za Mestnim trgom in Špitalsko sedanjo Stritarjevo ulico. Tam so bile prve tlakovane ceste v Ljubljani. Mesarjev torej niso preselili na Vodnikov trg v soseščino sejmarske lope, pač pa so se tam naselili mokarji, ki so ostali tam do najnovejšega časa. Po mokarjih so Ljubljančani imenovali sedanji Pogačarjev trg Mokarski trg.

Prva klavnica

Med tem so ljubljanski mesarji tudi že dobili prvo klavnico, in sicer ob nekdanji prisilni delavnici. Vendar še niso opustili sekanja v svojih mesnicah na Pogačarjevem trgu in v šolskem drevoredu. Mesnice so ostale na starem kraju tudi še potem, ko je bil živilski trg prestavljen pred magistrat, pa tudi pozneje, po potresu, ko je bil določen prostor za živilski trg na sedanjem Vodnikovem trgu, so mesarji ostali, kjer so bili že stoletja. Po potresu so podrli licej ali staro gimnazijo na sedanjem Vodnikovem trgu in tako je nastal velik trg. Ljubljana je dobila veliko, moderno klavnico leta 1927. Pripomniti je pa treba, da je bila že prva klavnica, ki je bila sezidana leta 1881, tako vzorna, da so se po nji zgledovali celo v Monakovem; klavnico v tem velikem nemškem mestu so namreč zidali po vzoru ljubljanske klavnice. Za novo klavnico je Ljubljana ogromno investirala, in sicer 20 milijonov din (v sedanji vrednosti 7,600.000 lir). Mimogrede naj pripomnimo, da se mestna klavnica vzdržuje s prispevki ljubljanskih mesarjev. Že zato so naši mesarji tudi zaslužili, da je mestna občina žrtvovala za nove tržnice 2,285.000 lir.

Danes ima Ljubljana svojo krasno tržnico. Naj še pripomnimo, da je mogel biti izveden pomembni načrt nove sodobno urejene tržnice le ob razumevanju ter živahnemu zanimanju, ki ga je posvečal temu načrtu Visoki Komisar Ljubljanske pokrajine Eksc. Emilio Grazioli. S takojšnjo predložitvijo te zadeve Fašistični vladi in z znatno podporo, ki je bila poklonjena temu namenu, je bilo omogočeno uresničenje velike zasnove, ki je zdaj ponos in okras Ljubljane.

Nebesne zanimivosti v aprilu

Dan narašča dnevno za 1.28 minute — Whipple-Bernasconi-Kulinov komet se oddaljuje

V aprilu se sonce vedno dlje zadržuje na obzorju naših krajev. Dnevna perioda vidnosti sonca narašča in je daljša od 12 ur. S tem v zvezi se daljša dan in krajša noč. Deklinacija sonca preide od +4 stopinje in 13 minut v začetku meseca na +14 stopinj in 30 minut ob koncu meseca. Deklinacija se torej dnevno poveča za 1.28 minute in za toliko se podaljša vsak dan. Sonce vstopi v znamenje Bika 20. aprila ob 19.39 uri po sedaj veljavnem času.

Astronomske faze lune bodo v naslednjih dneh: 1. smo imeli ob 13.32 ure nastop polne lune, 8. ob 5.43 ure preide luna v fazo zadnjega krajca, 15. ob 15.33 nastopi mlaj, 23. ob 19.10 prvi krajec in 30. ob 22.59 ponovno polna luna. V perigeju, to je najbližje zemlji, bo luna 4. aprila, najbolj oddaljena od zemlje, to je v apogeju, bo pa 20. aprila.

Glede vidnosti premičnic v tekočem mesecu velja omeniti, da je Merkur obdan s sončnimi žarki in da zaradi tega ne bo viden. 20. aprila se bo premikal po nebu skoraj skupno s soncem, zaostajajoč le nekaj manj kot eno stopinjo in bolj proti jugu. Pred in po tem dnevu vzhajanje in zahajanje Merkurja ni dovolj zgodnje, oziroma pozno, da bi njegova svetloba bila močnejša od dnevne svetlobe.

Dobro vidna bo ves mesec zjutraj ob vzhodu Venera. Opaziti jo bo mogoče nekaj ur pred sončnim vzhodom. 11. aprila bo vidna v navidezni bližini lune. Venera se oddaljuje naglo od zemlje in izgublja na svoji svetlobi, povečuje pa se pri tem njena razsvetljena površina. Če bodo dopuščali atmosferski pogoji, bo mogoče proti koncu meseca opazovati na njeni površini pojavljajoče se pege.

Mars je v začetku meseca v konstelaciji Bika. Kasneje se premakne v konstelacijo Dvojčkov in bo viden na zapadu v prvem delu noči skoro ves mesec. V navidezni bližini lune bo 20. aprila, v bližini Jupitra 4. aprila, in sicer tako, da bo približno za 2 stopinji severneje od njega.

Možnosti za opazovanje Jupitra so zelo podobne možnostim za opazovanje Marsa. Jupiter bo ves mesec v konstelaciji Bika in bo viden v prvem delu noči. V začetku meseca zahaja skoro istočasno kakor Mars. Ob koncu pa ga pri zahajanju že prehiti. 20. aprila ga bo mogoče videti v navidezni bližini lune, vendar bo dozdevno bliže Marsu.

V konstelaciji Bika bo tudi Saturn. Vendar pa Saturn vzhaja in zahaja nekaj ur prej ko Mars in Jupiter. Možnosti za opazovanje so zato omejene na prve večerne ure, posebno proti koncu meseca. V navidezni bližini lune bo 18. aprila.

Prvi komet, ki se je pojavil letos in ki nosi ime treh medseboino neodvisnih zvezdoslovcev, ki so ga odkrili, to je komet Whipple-Bernasconi-Kulin, je bil v začetku marca najbližje zemlji. Odtlej pa se počasi oddaljuje, kakor kažejo računi na osnovi prvih opazovanj. Najbližje soncu bo ta komet v začetku maja. Toda takrat bo že v nevidni nebeški hemisferi. Zaradi te okolnosti in ker se oddaljuje od zemlje, ga bo v aprilu le težko opazovati.

10,000.000 kilogramov sladkovodnih rib

nalove vsako leto ob ustju Donave — Rumunski kmetje pokupijo največ teh rib

O Donavi se je zadnje tedne mnogo govorilo in sicer v zvezi z običajnimi pomladnimi poplavami, ki so pa bile letos znatno hujše kakor druga leta. Donava pa ljudem ni vedno sovražna, čeprav so jo morali letos piloti celo bombardirati, da so razbili led na nji. Nasprotno, ta najdaljša evropska reka prinaša ljudem tudi mnogo koristi. Po nji gre mnogo prometa, poleg tega je pa znana po bogastvu rib, ki so za mnoge prebivalce krajev na obeh bregovih naravnost življenjskega pomena. Ribje bogastvo Donave je posebno veliko ob njenem izlivu, kjer se razleli reka v več rokavov in kjer so prostrana močvirja, iz katerih dobivajo ribe obilo hrane.

Prostrana ravnina ob izlivu Donave ni samo pravi ptičji raj, temveč igra v prehrani Rumunije izredno važno vlogo. Tu je namreč največja sladkovodna »ribarnica« Rumunije in vse jugovzhodne Evrope vobče. Čeprav je pretežna večina prostrane ravnine zaraščena s trsjem, nalove tu letno povprečno 10,000.000 rib in sicer večinoma donavskih slanikov, jesetrov, somov in karpov. Glavni ribolovni kraj ni ustje Donave, temveč jezera južno od rokava sv. Jurija. Tu je Razinsko jezero z mnogimi stranskimi jezerci, ki imajo na mnogih krajih neposredno zvezo z morjem. Voda v teh jezerih pa ni slana, ker jo črpajo iz Donave. Dočim žive prave tri vrste rib pretežno v ustju Donave, so karpi doma v jezerih. Čudno se sliši, pa je vendar res, da je glavni odjemalec donavskih rib, rumunski kmet, ki jih je nasoljene ali posušene kot dodatek k svoji mamalgi, znani rumunski narodni jedi. Seveda gre mnogo rib po Donavi gori tudi v druge države, zlasti v Nemčijo. Izvoz rumunskih rib v Nemčijo se bo letos še povečal. V Popini se vsako jesen in spomlad zbirajo ogromne jate pelc. Prva ribiška naselbina v Rumuniji pa ni daleč od Popine.

Tu naletiš na prve ribiče, svetlolase fante in dekleta ter bradate može. To je ena tistih vasi, kjer žive izključno Rusi, ki so se preselili pred 200 leti iz krajev ob Donu v Dobrudžo. Pobudo za to so jim dali zgolj verski razlogi. Še candanes so zaključena sekta. Ostali so pri poklicu svojih prednikov, pečajo se z ribolovom in le deloma tudi s kmetijstvom. Ruskih priseljencev je tu nekaj desettisoč in to so glavni ribiči. Naseljeni so v čednih vaseh in njihovim hišicam se že pozna rumunski vpliv. Ohranili so tudi svoj jezik.

V Jurilovki, največji ribiški naselbini ob Razimskem jezeru, je zgrajen do morja segajoč več sto metrov dolg nasip. Ob njem stoje v dolgi vrsti ribarnice, kjer spravljajo ribe v zaboje in jih razpošiljajo na vse strani. V ribarnice jih dovažajo s čolni. Ribiči ostanejo večkrat po tri mesece zunaj na morju. Človek kar ve, jeti ne more, da si upajo ti ljudje v tako majhnih čolnih tako daleč na morje. Toda to so sami krepki, zagoreli možje, vajeni gledati vsaki nevarnosti v obraz. Pri njih se dobi navadno tudi kavijar. Tu lahko vidiš, kako se pridobiva ta toli zaželena in tako visoko cenjena delikatesa. Ko odstranijo velike množine drugih ribjih jajc, polože kavijar v ledeno mrzlo slano vodo, potem ga pa takoj presejejo skozi sito, da odstranijo iz njega vso nesnago. Ko je to opravljeno, polijejo kavijar znova s slano vodo in ga drugič pasira. S tem je priprava končana.

Pogled v možgane

Barvasti film nikakor ni samo stvar estetike ali zabave. Poleg prijetnega razvedrila in posebnega optičnega užitka, ki nam ga nudi, je še velikega pomena za znanost. To lahko najbolje spoznamo po njegovi vlogi v izobrazbi medicincev. S pomočjo barvastega filma ali bolje rečeno na njem lahko posnamemo ves potek operacije, tako da ima velik krog strokovnjakov možnost neposredno gledati kirurgovo delo, kakor ga lahko gleda sodelujoči asistent. Kolikega praktičnega pomena je to za kirurgijo in torej posredno za vse človeštvo, ni treba še posebej omenjati.

Tehnično se da napraviti to prav tako s črno-belim filmom kakor z barvastim. Praktično se pa dajo doseči zadovoljivi uspehi samo z barvastim filmom. Z njegovo pomočjo lahko točno razlikujemo bolne dele telesa od zdravih, barvasti film omogoča gledanje skozi tekočine in tako je zares koristno sredstvo za pouk medicincev. Nemška državna ustanova za film in sliko v znanosti in pouku je izdelala zdaj dva taka filma. Eden kaže operacijo možganov, pri kateri je moral kirurg odstraniti do 2 cm dolgo tršičico, ki se je bila zapičila globoko v možgane. Drugi film pa prikazuje tudi operacijo, pri kateri je bil potreben cesarski rez.

Hebbelov teden na Dunaju

Od 31. maja do 7. junija bo prirejen na Dunaju Hebbelov teden pod devizo »Hebbel in Dunaj«. Namen prireditve je pokazati, kakšne so bile zveze med Hebbelom in Dunajem. Hebbelov teden se prične 31. maja v slavnostni dvorani dunajske Narodne knjižnice. Obenem bo otvorjena Hebbelova razstava. Istega dne uprizori Burgtheater »Agnes Bernauer«. 1. junija bo predaval prof. Heinz Kindermann o Hebbelu in dunajskem gledališču. Potem bo pa uprizorjen »Rubin«.

Tretjega dne uprizori gledališče v Josefstadtu »Mario Magdalono«, četrtega pa Burgtheater »Genovevo«. Na izredni javni seji v slavnostni dvorani Akademije znanosti in umetnosti bo 4. junija ustanovljena krajevna skupina Friedrich Hebbelovega društva. Pri tej priliki bo govoril prof. Nadler o Hebbelu in literarnem Dunaju. Zvečer uprizori gledališče v Josefstadtu »Gyges in njegov prstan«. 5. junija bo bral Ewald Balser odlomke iz Hebbelovih pisem. 6. junija bo poklonitev Hebbelovemu spominu. Istega dne zvečer bo v Nemškem ljudskem gledališču premiera Hebbelove zapuščine »Demetrius« in sicer v novi opremi in inscenaciji sodobnega pesnika. Zadnji dan bo čital Heinz Hilpert v gledališču v Josefstadtu odlomke iz Hebbelovih dnevnikov.

B. Perowne: 26

Dr. Torridon igra za vse

Roman

»Boljše ne bi zlepa našli,« je na povratku rekel Brookby. »Edina neprijetnost je v tem, da v vili ni služinčadi; mislim pa, da v tem oziru pomoč ne bo težka. June, zakaj mu ne bi odstopili Jožefa? Jožef, dragi Torridon, je fant, ki smo ga lani vzeli v ‚Soleil' za natakarja. Veliko posla smo imeli tisti čas, pozneje pa se je izkazal koristnega s tem, da je oskrboval avtomobil in opravljal druge take malenkosti. Zares potreben nam ni. Izvrsten dečko je, toda zelo radi bi ga spravili kam drugam, vi pa bi si lahko čestitali, če bi ga imeli v svoji službi. Marsikaj zna, kakor sem že rekel; avtomobilske motorje razstavlja in kuha vam, da je veselje . . .«

Roya Torridona niso Jožefove kuharske in mehaniške zmožnosti prav nič zanimale. Njegova prva misel je bila:

»Morda je ta Jožef zgovoren. Nemara mi kaj pove o ‚Soleil et Ombre' . .. o življenju, ki ga tam žive . . . o Mariji . . . in o Brookbyju!«

Začutil je, da mora Jožefa dobiti, naj stane kar hoče. Toda nápak se mu je zdelo pokazati, kolikanj ga želi.

»Če res ne potrebujete tega človeka,« je rekel, »bi me veselilo govoriti z njim. S pogojem kakopak, da vzamem vilo. Drevi si še premislim zastran tega.«

Ko se je vrnil v Nizzo, je upal, da ga bo Brookby povabil v »Soleil« na kosilo; tako bi nemara lahko govoril z Marijo. A Brookby ga ni povabil in je tudi odbil, ko je Roy v zadnjem trenutku sprožil misel, naj skupaj obedujejo v hotelu.

»Preveč opravkov imam, prijatelj. Telefonirajte mi zastran Jožefa, ko se odločite.«

Roy se je bil že odločil in je drugo jutro telefoniral Brookbyju kar iz posredovalnice.

»Podpisal sem najemno pogodbo za vilo ‚Perle'. Kdaj bi mi lahko poslali Jožefa?«

»Neutegoma, dečko stari. Takoj vam ga pošljem v hotel. Najbrže se boste hoteli vseliti v vilo čim prej?«

»Jutri.«

»Ako se odločite, da vzamete Jožefa, lahko pride v vilo že jutri zjutraj, tako da najdete zajtrk nared.«

In tako je bilo.

Naslednji dan se je Roy Torridon, bivši ladijski zdravnik, brez beliča v žepu, ki bi ga bil mogel imenovati resnično svojo last, s svojim Buickom odpeljal v svojo vilo ter je na terasi samotno in veličastno zajtrkoval kuhano postrv, gobje cvrtje in maline s smetano, kar vse mu je vešče pripravil in brezhibno podal njegov osebni sluga Jožef Fahy.

Ta doživljaj bi bil mlademu doktorju Torridonu še vse drugače po duši, ko bi se ne bil zdel samemu sebi slepar in mu ne bi bilo pri srcu kakor pobeglemu kaznjencu. Prej je mislil, da ima zapravljivca nagnjenja, a skorjica kruha v senci žive meje, čeprav deset tisoč milj odtod, bi se mu bila zdela stokrat okusnejša od kuhane postrvi. Imel se je za igralca, toda Irena Steuartova mu je bila odprla oči zastran igre na dobro srečo in misel, da naj se vrne v kazino, ne vedoč, kaj ga tam čaka, mu je povzročala v želodcu slabost, ki ni imela z Jožefovimi poslastki nič opraviti.

Skratka, bil je prav v tistem potrtem stanju duha, ki mu je že snoči branilo, da ni šel v Monte Carlo. Vedel je, da bi bil moral iti. Namesto da bi šel, pa je bil obtičal v hotelu, v nedoločenem upanju, da bo pričakal Marijo. Šele pozno se je bil napotil v Casino de la Jetée. Vest ga je gnala. Zavezal se je bil Gouvernu, da bo igral, torej je moral igrati.

Zdelo se mu je, da je zbudil njegov prihod dokaj pozornosti in da so njegovi klavrni poskusi pri ruleti, ki jih je tvegal z globokim notranjim odporom, privabili veliko število gledalcev. Nemara je bilo vse to sad njegove domišljije, vendar se mu je zdelo, da ni tako. Gouverne je bil rekel, da bo zadostovalo, ako le enkrat pokaže bisere; vse drugo bo opravila klepetavost navzočnih.

Če je bilo tisto »drugo«, kar si je želel Gouverne, v tem, da bi imeli Roya za mladeniča, ki je prinesel z Jutrovega polne žepe biserov, tedaj je bilo od snoči videti, da je Francozov namen tako rekoč dosežen. Kajti Roy je bil — ako ga domišljija ni varala — lahko prisegel, da je vsakikrat, kadar je bila njegova igra neuspešna, videl na obrazih ljudi, ki so se izbirali okrog njegove mize, izraz napetega pričakovanja.

Verjetno je bilo, da je Gouverne skrivaj sam širil in podpiral čenče, s katerimi je hotel obdati Roya. Morda je bil enooki njegov glavni prišepetovalec. Morda tudi ne. Kdor koli je bil, je mislil Roy sam pri sebi, vsekako se snoči v Casino de la Jetée ni bil pokazal.

Jožef je stopil s kavnim priborom na teraso. Roy se ga je razveselil. Kadar je bil sam, je čutil, da mu duh od sile burno niha med mislijo na drevišnjo neogibno pot v montecarlsko igralnico in mislijo na Marijo.

Jožefova navzočnost je zadržala nihalo in ga za nekaj časa ustavila pri vprašanju o Mariji: o nji, ki je zdaj vedel, da mu je neizmerno bolj daljna, nego je bila na »Ranporu« . . .

»Jožef, zajtrk je bil odličen,« je dejal.

»Hvala, gospod.«

Jožefovo lice je bilo povsem brez izraza: drobno, bledo lice s precej dolgim nosom in šiljasto brado. Lase je imel kakor pološčene, oči majhne, črne in zelo blizu skupaj. Bil je visok, slok, len in hkratu okreten v svojih gibih ter oblečen v bel jopič s črnimi hlačami. Ne da bi pogledal Royu v oči, ga je vprašal:

»Smetane, gospod?«

Roy je prikimal. Ob njunem prvem razgovoru se mu je bil zdel Jožef Fahy najnezanesljivejši človek, ki si ga je moči misliti; a Royu to ni bilo nevšečno. Prav nič si ni želel, da bi bil Jožef izmed tistih služabnikov, ki še v novi službi ohranijo vdanost in zvestobo do prejšnjega gospodara. Hotel je, da bi mu Jožef povedal vse, kar ve o Brookbyju in o »Soleil et Ombre«.

Urejuje Josip Zupančič — Za Narodno tiskarno Fran Jeran — Za inseratni del lista: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani